

Справочник на
образователната
система в Кипър

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И КУЛТУРАТА
ПЕДАГОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА КИПЪР

СЪТРУДНИЦИ

Членове на комитета за публикуване на ръководство по образованието в Кипър

Андреас Шинис, генерален инспектор по средното образование

Габриел Каралис, началник на отдела по документация на педагогическия институт

Мариос Кириакидес, инспектор по начално образование

Панайота Шиакали, инспектор по средно технически и професионално образование

Михалис Николау, старши служител по образованието

Ерни Сисмани, образователен психолог А'

Мария Аристиду, служител в службата по консултиране и професионално образование

Общ надзор

Габриел Каралис, началник на отдела по документация на педагогическия институт

Координация

Христос Парпунас – координатор на групата към отдела за учебния план

Лингвистична редакция

Георгия Русу-Караисаки, учител по информатика и компютърни науки

Дизайн и електронна настройка на страниците

Теодорос Какулис, служител в групата към отдела за учебния план

© МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА

ISBN 978-9963-0-9092-1

Set: ISBN 978-9963-0-9096-9

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	8
ОСНОВНИ ПРАВА НА УЧЕНИЦИТЕ	
Права за обучение в училищата на Кипър	12
Свобода на мисъл, съзнание и религия	13
Други права	13
Подаване на оплаквания	14
ЦЕЛИ НА ЦИВИЛИЗАЦИОННОТО ВЪЗПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ – СПЕЦИАЛНИ ГРИЖИ ЗА ЧУЖДООЕЗИЧНИ УЧЕНИЦИ	
Програма за ускорено изучаване на гръцки език	17
Начално образование	17
Средно общо и средно техническо образование.	17
ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА КИПЪР	
ПРЕДУЧИЛИЩНО И НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ	
Детски градини	29
Видове детски градини	29
Възраст за записване на детето в детска градина	30
Време за записване и подаване на молба за записване в общинска детска градина	31
Критерии и процедура за подбор на детето за обучение в държавна и общинска	31
Учебни такси	32
Работно време и почивни дни в детските градини	32
Начални училища	32
Видове начални училища	34
Целодневно училище	34
Записване в началните училища	34
Презаписване на ученици	35
Преминаване на учениците в по-горен клас	36
Повтаряне на класа при специални случаи	36
Отлагане и удължаване на обучението	37
Отсъствия на учениците от училище	37
Учебни часове и анализ на програмата	37
Работа в къщи / ученическа чанта	38

Училищни празници	38
Учебни програми	39
Ученическо облекло	40
Училищен бюфет	40
Сигурност на децата	40
Специално възпитание и образование	40
Допълнителни образователни центрове	41
Учебни такси	42
Начало – приключване на уроците	42
Образователни и летни лагери	43
Общи полезни данни за функционирането на началните училища, детските градини и специалните училища	44
Начало и приключване на учебната година	44
Училищни почивни дни	44
Настойници на децата	45
Посещения на родители и други лица в училището	45
Затваряне на училището по извънредни нужди	45
Сдружение на родителите	45
Връзки с Министерство на образованието и културата	46
СРЕДНО ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ	
Гимназия	47
Задължително обучение – Безплатно образование	47
Цели	47
Анализ на програмата	47
Чужди езици	50
Оценяване – преминаване на учениците	50
Единен лицей	52
Цели	52
Програма на обучение – предмети	53
Програмата “Дейност – творчество – обществен принос” (Д.Д.К.) в единния лицей	64
Оценяване	65
Вечерни гимназии	69
Специално възпитание и образование	69

СРЕДНО ТЕХНИЧЕСКО И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Техническо и професионално образование по системата на класическо образование

Отрасли и специалности	70
Програма на предметите и програма по часове	71
Перспективи за завършващите	73
По-нататъшно образование	73
Система на обучение	73
Програми за образование и обучение за живота	74
Вечерни технически школи	74
Следобедни и вечерни групи на техническите школи	74

Общи полезни данни за функционирането на средните училища за общо, техническо и професионално образование

Записване	75
Презаписване	76
Начало и приключване на учебната година	77
Почивни дни за училището	77
Училищни празници	78
Задължения на учениците	78
Нормално обучение – отсъствия	80
Разрешение за излизане	81
Поведение на учениците	82
Педагогически мерки	82
Дисциплинарен съвет	82
Помощ и подкрепа по лични проблеми	83
Процедура за справяне с проблеми на групата (класа)	83
Настойници на учениците	84

Държавни институти за допълнително образование

Изпити	86
Записване	87

СЛУЖБА ЗА ПСИХОЛОГИЯ В ОБРАЗОВАНИЕТО

История на службата	88
Мисия и цели	88
Ролята на психолозите в образованието	88
Сектори на дейност	89

Сектор програми, проучвания и изследвания	89
Организация на службата	90
За контакти	90

СЛУЖБА КОНСУЛТАЦИИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ВЪЗПИТАНИЕ

Ролята на службата в училищата	93
Ролята на службата в гимназиите	93
Службата (ИСЕА) в единните лица и техническите школи	93
Връзки с Министерството на образованието и културата	94

ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В КИПЪР

Държавни университети	96
Кипърски университет (www.ucy.ac.cy)	96
Открит университет на Кипър	96
Технологичен университет на Кипър	97
Частни университети	97
Държавни школи за образование трета степен	98
Частни школи за образование трета степен	98
Признаване на академични качества	99
Процедура за достъп до полувисшите и висшите учебни заведения	100
Държавни полувисши и висши учебни заведения в Кипър	100
Частни полувисши и висши учебни заведения в Кипър	102
Данни за връзка	102

Въведение

Това въвеждащо ръководство за учаци с чужд майчин език е неделима част от прилагащата се рамкова програма в образователната политика на Кипър, за плавното интегриране на учащите с различна култура и език в образователната система и обществото на Кипър.

Чрез серия от мерки, Министерството на образованието и културата се стреми да създава демократично организирана училищна система, в която различието и мултикултурното естество на нашето общество да изпъкват като елементи на обединението, тържеството и творческото съзидание, като възможност за взаимно разбирателство и взаимно уважение. В този смисъл, Министерството възприема като основна цел на инфраструктурно образование, всички учаци да обогатяват своите познания за живота, опита и стойността на другите, да опознаят световните ценности и да отхвърлят стереотипите и предразсъдъците.

Освен това се надяваме, че тези принципи ще създадат условия за мирно съвместно съществуване и благополучие не само в Кипър, но и в многонационална Европа, както и в целия свят.

По-конкретната цел на това издание е да предоставя информация на децата с чужд майчин език и техните семейства, относно правото им на образование, което Република Кипър гарантира на всеки. Още повече, в това издание се дава конкретна информация за правата и задълженията на учащите в учебните заведения на Кипър, както и информация за образователната система, перспективите и избора на учебно заведение във всяка от трите степени на образование: Предучилищно-начално, средно и висше.

Твърдо съм уверен, че това въвеждащо ръководство действително ще спомогне за плавната интеграция на всички тези деца в учебните единици и интегрирането на тях и техните семейства в кипърското общество.

Това убеждение се базира на факта, че освен като източник на необходима информация, наръчникът представлява практическо доказателство, че Министерството на образованието и културата възприема принципа да предостави равни възможности за достъп,

участие и успех в началното училище на всички учаци, без изключение, като предварително условие за равно участие в обществените процеси.

На базата на споменатите по-горе причини, изразявам своето особено задоволство от публикуването на ръководството на майчиния език за чуждоезичните учаци и техните семейства.

Андреас Деметриу

Министър на образованието и културата

ОСНОВНИ ПРАВА НА УЧЕНИЦИТЕ

ОСНОВНИ ПРАВА НА УЧЕНИЦИТЕ

Права за обучение в училищата в Кипър

Правото на образование, което се осигурява с член 20 от Конституцията на Кипър **“не се ограничава до гражданите на Републиката, но обхваща и чужденци...** не представянето на лична карта от Службата за чужденците и репатрирането, която да показва кога изтича разрешението за пребиваване на родителите в Републиката или срокът на разрешението, или режимът на пребиваване на родителите в Републиката, не могат законно да се свързват с въпроса доколко ще се разреши или не записването на чуждестранни ученици в началните училища...”

Въз основа на гореизложеното и съгласно разпоредбите за задължителното образование на закона от 1993 г. **родителите са длъжни за запишат децата си в училището, което е в учебния им район, независимо дали пребивават незаконно или не на острова ни.** Успоредно с това, съгласно експертното мнение на Главната Прокуратура, **“учениците, както кипърски турци, така и чужденци, се подчиняват на законите и правилниците за училищата в Република Кипър”**. Ето защо следва да се прилагат законите и правилниците за училищата независимо дали се касае за кипърски гърци, кипърски турци или деца на чужденци.

Следователно правото на образование се гарантира от Конституцията на Република Кипър и въз основа на това **всички ученици могат да се запишат в държавното училище, според местопребиването им.**

Свобода на мисъл, съзнание и религия

Училището защитава правото на **свобода на мисленето**, на **съзнанието** и на **религията**. Родителите или законните настойници имат право да направляват децата си по гореизложеното по начин, който отговаря на развитието на способностите им.

Правото на изява на религията или на убежденията на ученика се подчинява само на ограниченията, които са определени със закон и са необходими за запазване на обществената сигурност, обществения ред, общественото здраве и обществените нрави или на свободите и основните права на другите.

Други права

Училището, в сътрудничество с останалите власти, поема задължението да създава постепенно онези условия, които осигуряват за учениците и ученичките следното:

- Околна среда и качествени педагогически услуги, които осигуряват развитието на свободни, здрави и цялостно изградени личности.
- Хигиена и сигурност на помещенията и инсталациите, пригодени към нуждите на всички ученици, включително и учениците със специални потребности.
- Предоставянето на услуги и програми за издигане на здравето и психологическа помощ и подкрепа.
- Предоставяне на превантивни и терапевтични програми за справяне с училищните неуспехи, функционалната неграмотност и обучителните трудности.
- Издигане на взаимното уважение.
- Насърчаване на редовното обучение и намаляване на отсъствията.
- Прилагане на училищната дисциплина по начин, съвместим с достойнството на ученика като човешко същество и съгласно съдържащото се от Конвенцията за правата на детето в ратификационните закони от 1999 г. и 2000 г.

-
- Ученикът/ученичката има правото, но също и задължението да участва във всички прояви на училището (включително екскурзии и групово черкуване), освен ако специално съобщение или решение на Директора определя нещо друго.
 - Ученикът/ученичката има право да гласува и да бъде избран/а в ученическите съвети.

Подаване на оплаквания

Въз основа на Правилника за функционирането на училищата, всеки ученик има правото лично или заедно с други ученици да подава искания или оплаквания до образователните власти. Писмени искания или оплаквания, които касаят някой преподавател, трябва непременно да се подават чрез Директора, който след като уведоми преподавателя и чуе и неговото становище, ги препраща до компетентните власти, заедно със своите бележки.

**ЦЕЛИ НА
ЦИВИЛИЗАЦИ-
ОННОТО
ВЪЗПИТАНИЕ
И ОБРАЗОВА-
НИЕ –
СПЕЦИАЛНИ
ГРИЖИ ЗА
ЧУЖДООЕЗИЧНИ-
ТЕ
УЧЕНИЦИ**

ЦЕЛИ НА ЦИВИЛИЗАЦИОННОТО ВЪЗПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ – СПЕЦИАЛНИ ГРИЖИ ЗА ЧУЖДОЕ- ЗИЧНИТЕ УЧЕНИЦИ

Цел на Министерството на образованието и културата по въпроса за цивилизационното възпитание и образование е нормалното интегриране на всички ученици кипърски турци и чужденци в кипърската образователна система, без да има деление на групи по националност.

С цивилизационното възпитание и образование се цели:

- Предлагаането на подсилени и разнообразни програми за изучаване на гръцки език от децата на завърналите се в родината емигранти и чужденци, за по-ефикасен контакт и нормално интегриране в обществото.
- Защита на свободите и правата на всички членове на кипърското общество от всякаква расова дискриминация и тенденции на социална изолация.
- Повишаване на качеството на предоставяното образование на чуждоезичните деца.

Програма за ускорено изучаване на гръцки език

Начално образование

Дирекцията за начално образование осъществява следните дейности в рамките на стратегическия план за образованието:

- Развитие на цивилизационни дейности и програми в рамките на училищната дейност
- Дейности за насочване на учениците в новата училищна и обществена среда
- Организиране на информативни срещи със семействата.
- Предоставяне на преводачи на родителите за осъществяване на контактите им и по-добрите връзки с училището.
- Организиране на специални групи за преподаване на гръцки език на ученици от трети страни (в сутрешните часове).
- Организиране на специални групи за преподаване на гръцки език на ученици от трети страни (в следобедните часове от допълнителни образователни центрове).
- Създаване на групи за изучаване на гръцки език като втори език при работещи имигранти, жени и т.н.

В такива рамки се предоставя на чуждоезичните ученици, които се обучават в началното училище, увеличено **време за изучаване на гръцки език** при сутрешното обучение. Успоредно с това функционират специални групи за преподаване на гръцки език на ученици от трети страни и на търсещи убежище, в следобедното обучение от допълнителните образователни центрове.

Средно Общо и Средно Техническо Образование

Въз основа на взетото решение за премахване на институцията на ученика-слушател се възприе стандартът за интегриране на чуждоезичните ученици в общите класове, съобразно тяхното образователно/познавателно ниво и с равни права и задължения с останалите ученици.

През учебната 2008/2009 година се прилага пилотен проект, за

да стане възможно оценяването му и с перспектива да се разшири приложението му по-нататък – това е програма за ускорено изучаване на езика от чуждоезични ученици в 16 (шестнадесет) общокипърски училища (гимназии – лицей – технически школи), в които са съсредоточени голям брой чуждоезични ученици.

За прилагането на ускорената програма за преподаване на гръцки език се променя аналитичната програма на чуждоезичните ученици с малко или никакви познания по гръцки език, с цел да им се даде необходимата езикова подкрепа на **две различни нива**, начинаещи и такива, които не са начинаещи. Тези ученици **се изваждат от определени предмети**, участието им в които се счита като особено проблемно или не толкова необходимо, какъвто е например старогръцки език, религия, история. **Времето за ускорено преподаване на гръцки език** е равно на времето, което се предоставя за предметите, от които се изтеглят учениците, т.е. старогръцки език, религия и история. По-долу се дава времето за преподаване на тези предмети по класове:

А. Гимназии и лицей – предмети и периоди на преподаване

клас	предмет	периоди (срокове)
Първи гимназиален	Старогръцки език	3
	Религия	2
	История	3
	Общо часове	8
Втори гимназиален	Старогръцки език	3,5
	Религия	2
	История	2
	Общо часове	7,5
Трети гимназиален	Старогръцки език	3,5
	Религия	2
	История	2
	Общо часове	7,5
клас	предмет	периоди (срокове)
Първи клас в лицей	Старогръцки език	3
	Религия	2
	История	3
	Общо часове	8
Втори клас в лицей	Старогръцки език	1
	Религия	1,5
	История	1,5
	Общо часове	4
Трети клас в лицей	Старогръцки език	-
	Религия	2
	История	2
	Общо часове	4

Понеже в техническите школи не се изучава старогръцки език, а за история се дава само една учебна единица, чуждоезичните ученици се изтеглят и от предмета новогръцки език, така че общо ускорените предмети да се преподават най-малко в 6 учебни единици в седмицата.

Б. Технически школи – предмети и периоди за преподаване

Клас	предмет	период
Първи, втори, трети	Религия	1
	История и поведение на гражданина	1
Първи, втори	Новогръцки език	4
трети	Новогръцки език	5
Първи, и втори клас	Общо часове	6
трети клас	Общо часове	7

В. Вечерни гимназии

Чуждоезичните ученици, които се обучават във вечерни гимназии, имат възможност да участват в ускорените уроци по гръцки език в допълнителните специализирани образователни центрове, в следобедните часове, преди да започнат занятията във вечерните гимназии. Най-подходящо за ускорените уроци се счита времето между 15:00 ч. и 17:00 ч. за четири следобеда, съгласно програмата за функциониране на центъра (понеделник, вторник, четвъртък, петък).

Във вечерната гимназия на гр. Ларнака през настоящата учебна година действа пилотна програма за ускорено изучаване на гръцки език, която е валидна за 16 училища за сутрешно обучение.

Разделение на нива

За разделянето на учениците на две нива – начинаещи и не начинаещи – се дават есета за владеенето на гръцки език в началото на септември, за да се установи степента на познания по гръцки език. За начинаещите продължителността на ускорените уроци е две (2) учебни години, докато за не начинаещите е една (1) година. Необходимостта от втората година за ускорено изучаване се установява със съответна оценка в края на учебната година.

Състав на групите

За състава на групите за ускорено изучаване на гръцки език се подбират ученици, които са по-напреднали, по възможност от един и същи клас, така че да има еднаквост и възможност за създаването на програмата по часове. Ако това не е възможно на практика, тогава се събират ученици

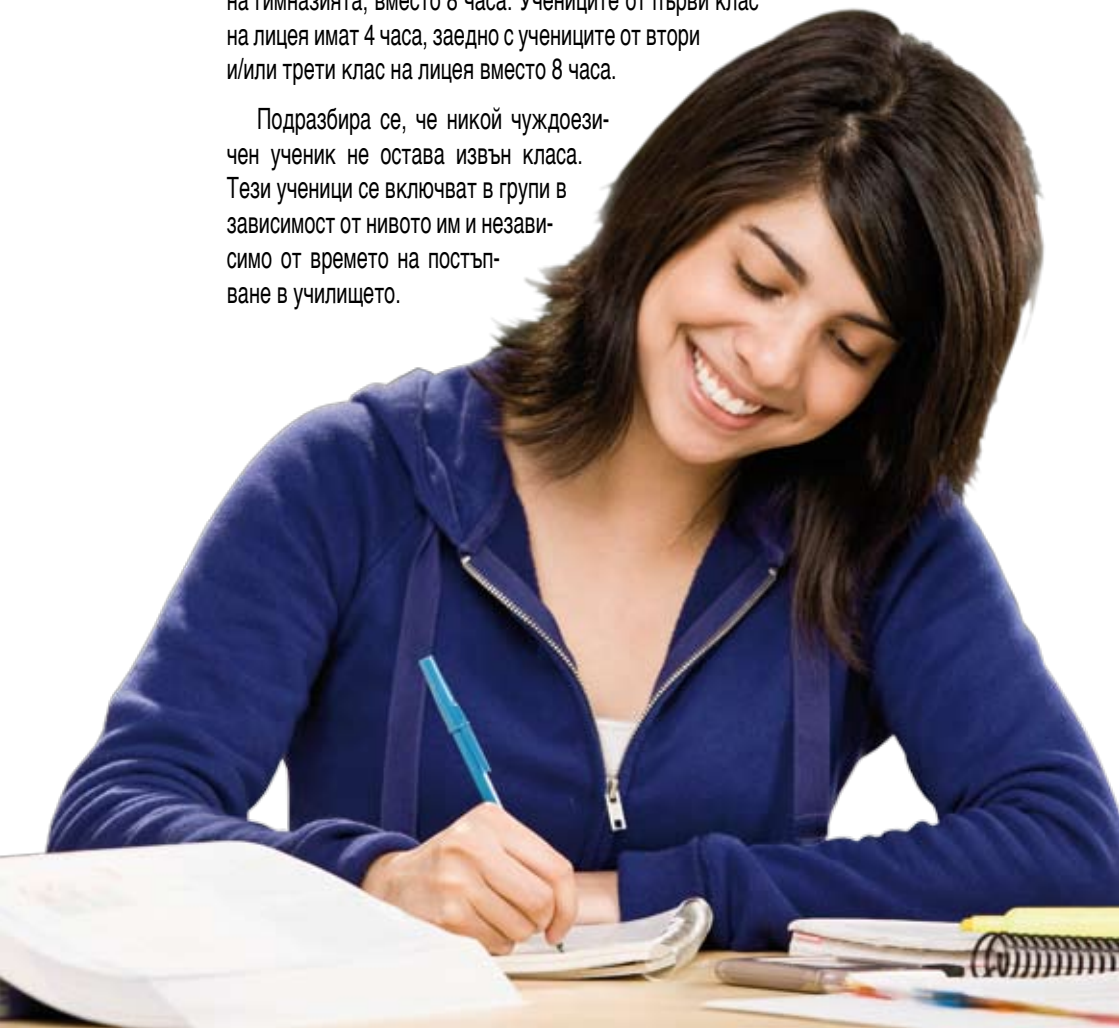

от втори и трети клас на гимназията и втори и трети клас на лицей, за които се дават еднакъв брой часове за уроците, от които се изваждат тези, които ще изучават гръцки език. Учениците от първи клас на гимназията и първи клас на лицей образуват самостоятелни групи за ускорено изучаване на гръцки език.

В случаите, когато се счете за целесъобразно да се съберат ученици от всички класове, учениците от първи клас на гимназията и първи клас на лицей се обучават в уроците по ускорено изучаване на гръцки език в равен брой часове с учениците от втори и трети клас на гимназията и втори и трети клас на лицей. По-конкретно учениците от първи клас на гимназията имат 7.5 часа седмично заедно с учениците от втори и/или трети клас на гимназията, вместо 8 часа. Учениците от първи клас на лицей имат 4 часа, заедно с учениците от втори и/или трети клас на лицей вместо 8 часа.

Подразбира се, че никой чуждоезичен ученик не остава извън класа. Тези ученици се включват в групи в зависимост от нивото им и независимо от времето на постъпване в училището.

Познавателно ниво и възраст на чуждоезичните ученици

Понеже по понятни причини – имиграция, адаптиране към нова обществена среда, различия в нивото и програмите, различие в предметите за даден клас, ненавременното пристигане и загуба на учебно време – чуждоезичните ученици срещат сериозни проблеми при интегрирането им и приспособяването към новата училищна среда, счита се за разумна тактиката за разпределянето им с тяхно съгласие в един клас по-долу от този, за който възрастта и познавателното им ниво позволяват. По този начин се очаква, че те ще покрият по-леко пропуските в познавателното ниво и ще се даде възможност да изучават гръцки език, така че следващата учебна година да се включат хармонично заедно с другите деца в съответния им клас.

В случаите, когато се забелязват много големи езикови пропуски или чуждоезичните ученици са на по-голяма възраст (над 20 годишни), тогава те се насърчават за обучение във вечерните гимназии, където условията за самите тях са по-благоприятни и ще им се даде възможност за ускорено изучаване на гръцки език в следобедните часове в специализираните образователни центрове.

Изисква се особено внимание, когато новопристигнал чуждоезичен ученик възнамерява да се обучава в трети клас на лицей, като избира предмети по направление, за които системата за избор налага тези предмети да са във втори клас на лицей. Поради ограниченията на системата за избор на предмети, учениците от тази категория се разпределят към втори клас или се насърчават да се обучават във вечерна гимназия.

Съпоставяйки възрастта на чуждоезичните ученици с класовете за включването им в лицей в зависимост от познавателното им ниво, в първи клас на лицей се приемат ученици на възраст от 16 до 18 години, във втори клас от 17 до 19 години, а в трети клас на лицей може да се обучава ученик до 21 годишна възраст, и това само в изключителни случаи, след одобрение от съответната по-висша власт.

Моделът за ускорено изучаване на гръцки език в сутрешните часове функционира в следните училища:

Район на гр. Никозия		
Училища	Брой на учениците с необходимост за изучаване на гръцки език	Групи
Общопипърска Гимназия	30	4
Първи Лицей Кикку	23	3
Гимназия Палуриотисса	16	2
Гимназия Коккинотримития	13	2
Общо		11
Район на гр. Лимасол		
Училища	Брой на учениците с необходимост за изучаване на гръцки език	Групи
Първи Лицей Ланитио	10	2
Гимназия Теклио	20	3
Гимназия Линопетра	17	2
Общо		7

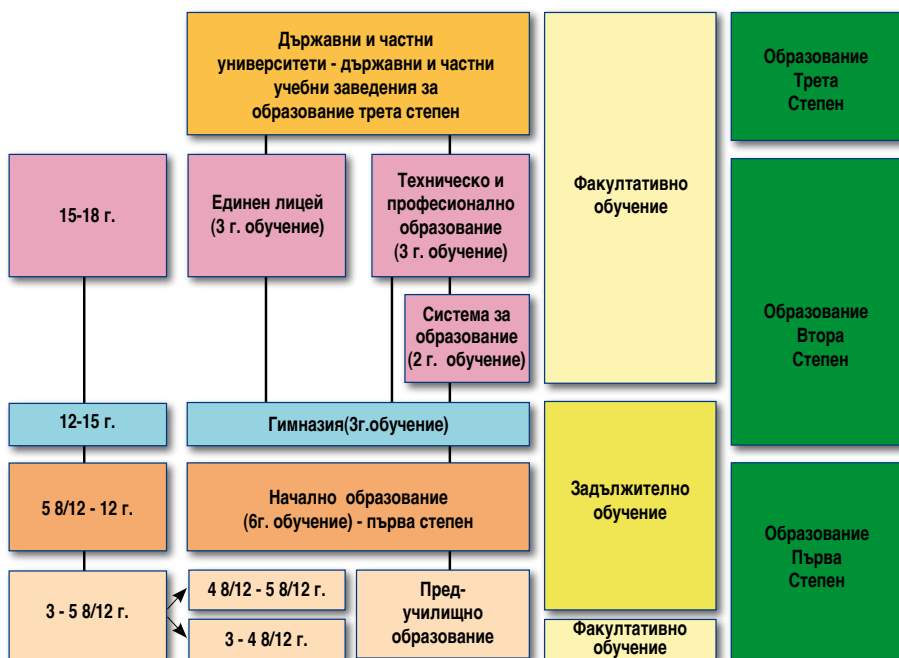
Район на гр. Ларнака		
Училища	Брой на учениците с необходимост за изучаване на гръцки език	Групи
Лицей Архиепископ Макариос III	14	2
Гимназия Дианеллио	34	4
Гимназия Ливадия	9	2
Общо		8
Район на гр. Фамагуста		
Училища	Брой на учениците с необходимост за изучаване на гръцки език	Групи
Гимназия Паралимни	32	4
Общо		4
Район на гр. Пафос		
Училища	Брой на учениците с необходимост за изучаване на гръцки език	Групи
Първи Лицей Етнах Макариос	40	5
Гимназия Агиос Теодорос – Пафос	52	6
Гимназия Емпа	35	4
Гимназия Николаиди	40	5
Техническа школа - Пафос	25	3
Общо		23

ОБРАЗОВАТЕЛ- НАТА СИСТЕМА НА КИПЪР

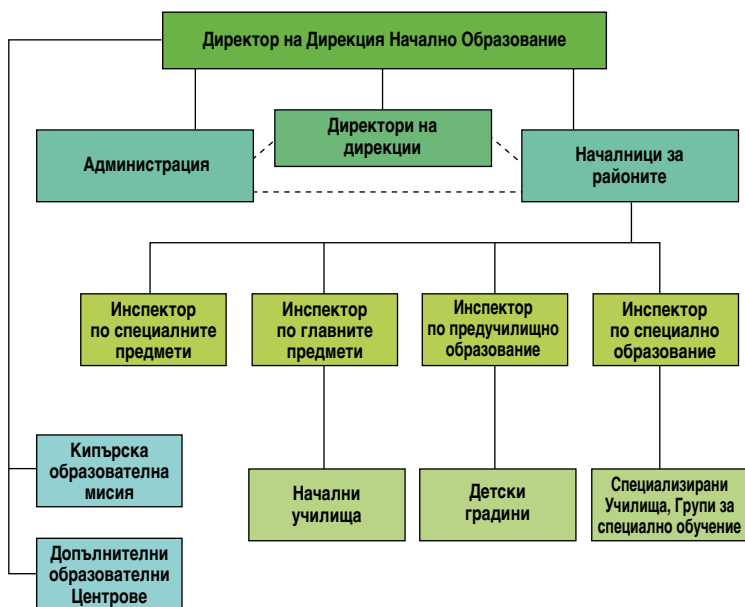

ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА КИПЪР

ПРЕДУЧИЛИЩНО И НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Началното образование е образование от първа степен и има основна задача да организира, осигурява и предоставя на всички деца – независимо от възраст, пол, държава, семейно положение, социален статус и умствени възможности – такива възможности, че да могат да се развиват равномерно в познавателния, емоционалния и психодвигателния сектор.

Детски градини

Министерството на образованието и културата е компетентно за обучението на децата на възраст от три години и нагоре, които се обучават в държавни, общински или частни детски градини. Предучилищното образование е отговорно за допълване на работата на семейството с подкрепа по всякакъв начин на многостранните възможности за развитие на детето, за задоволяване на основните нужди на личността му и подлагането му на градивен опит с цел да осъзнае своите възможности и способности за развитие на положителната картина за себе си.

Образователната програма на детската градина е насочена към начин на живот, който съхранява колкото е възможно повече елементи от естествения начин на живот на семейството, като се набляга на свободната и градивна дейност на детето, чрез обезличени детски контакти в една среда, която засилва колективното обучение, експериментирането и работата в група. Набляга се на личното значение на всяко дете, съответстващо на характера, качествата и нуждите му, на обичта, подкрепата, доверието, приема, сигурността и зачитането на личностните различия, характеристики и разновидности.

Видове детски градини

В Кипър функционират държавни, общински и частни детски градини. С въвеждането от септември 2004 г. на безплатното задължително предучилищно образование една година преди постъпването на детето в началното училище, всички разходи по функционирането на държавните детски градини се поемат от Министерството на образованието и културата.

Общинските детски градини в повечето случаи функционират заедно с държавните детски градини с общо ръководство и общо сдружение на родителите и обслужват главно децата на възраст 3-4 8/12 години. Родителите на децата, които се обучават в тези детски градини плащат такси. Има общински детски градини които работят както в сутрешните часове, така и следобед или с удължено обучение до 14:45 ч.

Възраст за записването на детето в детска градина

Право на записване в детската градина имат всички деца, независимо от коя държава идват или националност, които пребивават постоянно или временно в Кипър. Децата се записват в държавната детска градина ако към 1 септември на годината, в която ще се обучават са навършили 4 8/12 години.

Ако в държавните детски групи има свободни места, тогава те се предоставят и на по-малки деца, които са навършили три години към 1 септември на всяка нова учебна година (деца, родени на 1 септември и са навършили 3 години, имат право да подадат молба)

Време за записване или подаване на молба за записване в държавна и общинска детска градина

Записването на децата на възраст 4 8/12 – 5 8/12 години в държавна детска градина, както и молбите за записване на децата на възраст 3 – 4 8/12 г. за обучение в държавна или общинска детска градина обикновено става през втората седмица на месец януари, съгласно циркулярно писмо на Министерството на образованието и културата.

Всяко дете, родено в Кипър, което кандидатства за първи път за записване, следва да представи удостоверение за раждане, издадено съгласно законите. Всяко дете, родено в чужбина, следва да представи удостоверение или друг документ (например паспорт), издадени от компетентната власт, които да удостоверяват датата на раждане и да отговарят на изискването на Министерството на образованието и културата. Фотокопие на горните документи се приемат само ако са заверени от компетентния служител (препоръчва се да има превод на тези документи на гръцки или английски език). Удостоверенията за раждане се проверяват от компетентния инспектор и се съхраняват от директора на училището. Те се връщат на децата при напускането на детската градина.

Критерии и процедура за подбор на детето за обучение в държавна и общинска детска градина

Ако в държавните детски градини има свободни места, тогава от Комисията по подбора се прави подбор от децата на възраст 3 – 4 8/12 г. съгласно критериите, утвърдени от Министерския съвет. Същата процедура се спазва и за подбора на деца, които ще се обучават в общински детски градини, когато местата са недостатъчни. Критериите за подбор на децата, така както са утвърдени от Министерския съвет (Решение №59.824/14.4.2004), които се спазват с предимство, са следните:

- Децата, които са се обучавали предишната година в детската градина
- Децата под закрила / наблюдение от Бюрото за просперитет или сираци
- Децата с брат / сестра на възраст 4 8/12 - 5 8/12 г., който/която е

в същата детска градина

- Деца на политически бежанци
- Деца от многодетни семейства
- Други случаи (циганчета, чуждоезични и т.н.)
- Хронологична възраст

Учебни такси

От септември 2004 г. предучилищното образование една година преди влизане в началното училище е задължително и безплатно. Децата на 3 – 4 8/12 г., които се обучават в държавните детски градини внасят учебна такса, чийто размер се определя от министъра на образованието и културата, съвместно с министъра на финансите. За обучение на децата в общинските детски градини родителите заплащат учебна такса, чийто размер се определя от сдружението на родителите, съобразно с финансовите задължения и състояние на учебното звено. Определянето на учебната такса няма за цел в никакъв случай формирането на печалба. Таксите на кипърско-турските ученици, които се обучават в частни училища за предучилищно образование в свободните зони на Република Кипър се поемат изцяло (такса и разходи по записването) от държавата.

Работно време и почивни дни в детските градини

Времето за децата в държавните детски градини е от 7:45 до 13:05 ч. Общинските детски градини удължават времето в зависимост от случаите до 14:45 ч. за да обслужват работещите родители. Училищните почивни дни в държавните детски градини са същите, както в началното училище. Няма задължително спазване на училищните почивни дни в общинските и частните детски градини, но задължително се спазват държавните почивни дни.

Начални училища

Обучението в началното училище е задължително за всички деца на възраст 5 години и 8 месеца към 1 септември на годината, в която започват училище.

Крайгълен камък в целите на началното образование беше и си остава балансираното развитие на личността на детето чрез

създаването на благоприятни условия за придобиване на знания, развитие на правилни позиции и формиране на умения, превръщайки ги в способни личности в бъдеще да поемат отговорност и за действия в непрекъснато променящия се свят.

Основна задача на началното образование е да организира, да осигурява и да предоставя на децата независимо от възраст, пол, семейно и социално положение и умствени възможности такива възможности за обучение, че:

да се развиват балансирано в познавателния, емоционалния и психодвигателния сектор, оползотворявайки в най-високата възможна степен средствата, които предлагат съвременните технологии.

Да се справят успешно с разнородните проблеми, които е възможно да срещнат и евентуалните трудности за адаптиране към училищната и заобикалящата среда.

Да придобият положителни навици за обучение, да развиват социални становища, борбеност, привързаност към човешките ценности, зачитане на културното наследство, човешките права, зачитане на красивото и готовност за творчество, любов към живота и природата, за да бъдат чувствителни по въпросите за опазването и подобряването на околната среда.

Що се отнася до кипърско-гръцките ученици – да се социализират и да утвърждават националната и културната си самоличност и съзнанието за “принадлежност” както към Република Кипър, така и към езиковата и национална общност на гръците в Кипър, които се борят за национална справедливост със законни демократични процедури. Успоредно с това обаче, да придобият цивилизационно

съзнание, формирайки позиции за приемане и зачитане на различните членове на други национални групи.

Видове начални училища

В Кипър функционират държавни и частни начални училища. В зависимост от броя на преподавателите във всяко отделно начално училище се различават: едноместни, двуместни, триместни и многоместни училища. Когато броят на учениците в едно училище е по-малък от 15 се предприемат действия за сливане на две или повече начални училища за създаването на едно по-голямо районно начално училище. В случаите на сливане държавата осигурява транспорта за учениците, които идват от други общини в районните училища.

Целодневно училище

Целодневно обучение има в някои училища, които работят на доброволен избор от октомври до май, с допълнителни четири следобедни часове за децата от четвърти, пети и шести клас, четири пъти седмично до 16:00 ч.

Сутрешните учебни програми се запазват и се работи въз основа на действащите правилници за началното училище. В седмичната следобедна програма се включват четири учебни часа на преподаване и изпълнение на домашните задания, четири учебни часове за подсилено преподаване и осем учебни часа за преподаване на изборни предмети по интереси (английски език, компютър, музика, гимнастика, изкуство, чертаене и технологии). Броят на учениците в група варира от 8 до 32, в зависимост от предмета и характера на учебната единица.

Разходите по прехраната на децата и всякакви други разходи, свързани с доставката и приготвянето на храната се поемат от родителите на децата. Видът на храната и програмата по изхранването се съгласува с Министерството на образованието и културата и с родителите. Министерството поема изхранването на бедни ученици.

Записване в началните училища

Записването на учениците в началните училища се извършва през

януари на дати, които се определят всяка година от Министъра на образованието и културата със специално решение. Потвърждаването на записването става в дати определяни всяка година от Директора на Началното Образование(обикновено в средата на Юни).

От гореизложеното може да се направи изключение само с решение на местния директор образование за деца, които по доказани причини е било невъзможно да се запишат в посочения срок.

Съгласно съществуващо решение на Министерския съвет децата се записват в началното училище, ако към 1 септември на годината, в която ще се обучават са навършили 5 8/12 години (пет години и осем месеца).

Всяко дете, родено в Кипър, което се явява за първи път за записване, следва да представи удостоверение за раждане, което се издава съгласно законите. Всяко дете родено в чужбина следва да представи удостоверение или друг документ (например паспорт), издадени от компетентна власт, които да потвърждават датата на раждане и да отговарят на изискванията на Министерството на образованието и културата. Фотокопия на тези документи се приемат само ако са заверени от компетентен служител. Удостоверенията за раждане се проверяват от местния инспектор и се съхраняват от директора на училището. Те се връщат на децата, когато те завършат училището или се запишат в друго училище, или в случай на преместване в чужбина, ако вече са били проверени.

Презаписване на учениците

Презаписването на дете от едно в друго начално училище

в случай на преместване на родителите става с попълване на специална учебна книжка, която се издава от дирекцията на предишното училище. За всички останали случаи се изисква да се осигури предварително писмено разрешение от директора на Дирекция на начално образование.

Презаписване в начално училище от училище, което е различно и не е държавно, или от училище, което не се намира на територията на Републиката, става с представяне на удостоверения за раждане и за обучението. Записването става за класа, който позволява възрастта му. Ако успехът му по гръцки език и математика е по-нисък от класа, в който ще се обучава, тогава той се записва в по-долния клас, ако възрастта му позволява да се обучава в началното училище съгласно законите.

Преминане на учениците в по-горен клас

Едно дете преминава от един клас в непосредствения по-горен клас всяка година в зависимост от възрастта му или по време на учебната година, ако има съществени причини и с разрешение на местния инспектор, но в никакъв случай в по-горен клас от този, който позволява възрастта му.

Повтаряне на класа при специални случаи

Едно дете може да бъде задължено да се обучава в същия клас за втора поредна година ако има специални причини. Това може да стане само веднъж при обучението на детето в началното училище с одобрението на местния инспектор и с уведомлението на родителя или настойника.

Отлагане и удължаване на обучението

За деца, на които се налага евентуално спиране на обучението, директорите на училищата уведомяват настойниците, че трябва да представят на директора в Дирекция начално образование правилно попълнен формуляр най-късно до 30 май на всяка учебна година, с който искат прекратяване (отлагане) на обучението, като излагат причините. Процедурата за оценяване на детето се решава от отдела при всички отделни случаи. Искания, които се изпращат след тази дата, се разглеждат само в изключителни случаи. Същата процедура, която е описана по-горе за отлагане на обучението се прилага и за случаите, когато се налага удължаване на обучението. Родителите могат да се снабдят с изисквания се формуляр от директорите на училищата.

Отсъствия на ученици от училище

Всяко отсъствие на детето от училище следва да бъде оправдано с писмено уверение от родителя или настойника, по искане на директора. За отсъствия повече от пет дена по здравословни причини следва да се представи удостоверение от лекаря, провел лечението, освен ако директорът не приеме нещо друго.

Учебни часове и анализ на програмата

Часовете за работа на училището са от 7:45 ч. до 13:05 ч. Дневния режим в началното училище е с 40-минутни учебни часове с три междучасия с обща продължителност 40 минути. Часовата програма за всички начални училища и за всички класове е обща.

Преподават се следните предмети: гръцки език, математика, религия, история, география, наука, английски език, изкуство, музика, физическо възпитание, домашен бит, чертаене и технологии.

За децата, чийто майчин език не е гръцкият и нивото на знание на гръцки език не им позволява да участват успешно по отделните предмети, училището осигурява допълнителна помощ за изучаване на гръцки език.

Училището осигурява също така психологическа подкрепа на деца, които имат нужда от такава помощ.

Работа в къщи / ученическа чанта

На децата се възлага ограничена домашна работа, която помага всяко дете да твори повече и да развива различни умения.

Що се отнася до ученическата чанта, препоръчително е да съдържа само книгите, които децата ще използват по предметите в програмата за конкретния ден, за да се избегне прекомерната тежест. Книгите, които не са необходими следва да останат или в училище или вкъщи. Родителите се насърчават да проверяват системно чантата на децата, така че тя да съдържа само необходимите книги за всеки отделен ден.

Училищни празници

Изложените по-долу утвърдени празници се организират вътре в училището:

- Освещаване на началото на уроците (седмица на започване на уроците)
- Ден на независимостта
- Националният празник 28 октомври и ден на знамето
- Ден в памет и почит на бойците от съпротивата (7 декември)
- Коледа (последната седмица на първия срок)
- Именния ден на националния водач Макариос (19 януари)
- Празник на дървото (януари)
- Празник на писмеността
- Националният празник 25 март
- Националният празник 1 април
- Ден на Европа 9 Май
- Празник за завършване на учебната година (последната десетдневка преди приключването на занятията)

Училището може да организира посещения на културни или театрални представления извън училището през учебната година, по едно на срок. Други прояви (например образователни или развлекателни посещения/екскурзии), които изпълняват целите на училището или ги допълват, като могат да се организират и извън учебно време, по преценка на преподавателския колектив. Разходите по тези прояви се покриват от учениците.

Учебни програми

В началните училища всяка година се определят целите и се прилагат редица учебни програми с по-далечната цел да се подобри качеството на предлаганото държавно образование. Като пример може да се посочи следното:

- Програма за музейно поведение
- Програма за здравословно поведение – “Ментор”

- Програма на Европейската Училищна Мрежа за Подобряване на Здравето
- Учебна програма “В родината”
- Учебна програма Поведение в движението – пътна сигурност
- Учебна програма “Кипър – Егейско море, Мит – История – Изкуство”
- Учебна програма в Държавната пинаотека
- Програми за околната среда
- Информатика в началното училище

Ученическо облекло

Деца в началното училище носят училищни униформи. Преподавателският колектив на училището, в сътрудничество със сдружението на родителите, решава за вида на облеклото, което ще носят учениците на всяко отделно училище.

Училищен бюфет

Във всяко училище има училищен бюфет, от който децата могат да си вземат различни продукти за ядене и пиене по време на междучасието. Бюфетът работи под строгия контрол на Министерството на образованието и културата за спазване на хигиенните изисквания. Списъкът на разрешените продукти, които се предлагат от бюфетите на учениците, се съставя от Министерството.

Сигурност на децата

Директорът и личният състав на всяко училище се грижат за сигурността на децата по време на присъствието им в училище. Сдружението на родителите поема годишните застраховки на децата в застрахователно дружество, което подбира по строги критерии. За покриване на застраховката всяко дете със записването в училище плаща на сдружението на родителите определена сума.

Специално възпитание и образование

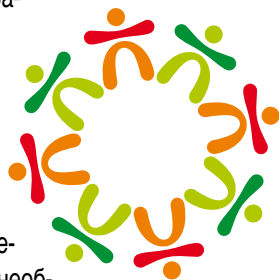
През 1999 г. бе гласуван закон 13(1)/1999 за възпитанието и образованието на деца със специални потребности. Съгласно този закон дете със специални потребности означава дете, което има

сериозни обучителни или специални обучителни и функционални затруднения, или затруднения за приспособяване, които се дължат на телесни (включително и сензорни), умствени или други познавателни, или психически недостатъци и има нужда да му се предостави специално възпитание и образование.

Специално възпитание и образование означава да се предостави необходимата помощ на дете със специални потребности за общото му развитие във всички сектори, особено в психологическия, в социалния, в образователния, включително за всички степени на образование (предучилищно, училищно, средно, полувисше и висше) и за професионалната подготовка в училището, където това е възможно и включва също и обучение на ежедневни умения за самообслужване, лична хигиена, придвижване, езиково развитие и комуникативност, възпитание на чувствата и общо осигуряване на всякакви средства и човешки ресурси с цел училищната му и социална интеграция и независим живот.

Въз основа на основните грижи от законите и правилниците държавата предприема своевременно откриване на деца със специални потребности от тригодишна възраст до пълната оценка на потребностите им от специална оценъчна група и предоставянето на всички необходими средства, улеснения и специална помощ от образователен или помощен персонал за безпрепятственото обучение в обикновените училища. В случаите, когато се прецени, че е необходимо, децата със специални потребности могат да се обучават и в специализирани училища. В Кипър функционират само девет специализирани училища, а образователната политика на Министерството на образованието и културата по отношение на децата със специални потребности е за интегрирането им в училищата за общо образование.

Допълнителни образователни центрове

Целите и задачите на допълнителните образователни центрове вървят заедно с политиката за развитие на държавата и по-ши-

роките цели на Министерството на образованието и културата за предоставяне на възможности за живот и образование на всички граждани. Главната им задача е всестранното развитие на личността на всеки човек и социалния, икономически и културен напредък на гражданите, на общността и на обществото като цяло.

Допълнителните Образователни Центрове започват да функционират през 1960 г. с провъзгласяването на Република Кипър, главно в провинцията. През 1974 г. те разширяват дейността си и в градовете и сега покриват всеки ъгъл и свободен район на Кипър, като предоставят възможности за допълнително образование на хиляди лица на и над 15-годишна възраст.

Допълнителните Образователни Центрове, в усилията си да задоволят правото на безплатно участие на различните лица със специфични потребности, организират всяка година специални групи, в които се обучават неграмотни, инвалиди, осъдени, глухи, психично болни, деца на затворници, пенсионери и т.н. Също така се предоставят възможности за изучаване на гръцки език от понтийски граждани, децата на репатрирани кипърци и на кипърски турци, както и възможности за изучаване на турски език от кипърски гърци.

Учебни такси

Учебните такси се определят както следва:

- Градове: 51 евро
- Селата: 41 евро
- Общини под 500 жители: 20 евро
- Компютър (градове/села/общини под 500 жители): 59 евро
- Гръцки език за кипърски турци: безплатно
- Турски език за кипърски гърци: безплатно
- Лица на и над 65 години: безплатно

Начало и приключване на уроците

Уроците в допълнителните образователни центрове започват в края на октомври до началото на ноември и приключват в края на

май всяка учебна година, ако са изпълнени двадесет и четири (24) деветдесет (90) минутни учебни единици.

Образователни и летни лагери

Целта на програмата на Образователните и Летните Лагери е да даде възможност на децата от началните училища от Кипър и други страни да опознаят и да обикнат естествената околна среда, да придобият правилни становища за поведение, да създадат и развият отношения и приятелства с връстниците си, да научат гръцки език и кипърската история, да опознаят Кипър и неговата култура.

Образователните Лагери работят на два периода – октомври и май-юни всяка година и в тях участват деца от началните училища на Кипър и кипърската колония в Лондон. В образователните лагери могат да участват групи ученици от четвърти, пети и шести клас заедно с преподавателите си.

В рамките на образователния обмен с Министерството на националното образование и вероизповеданията на Гърция се организират детски групи от началните училища на Кипър в Гърция.

Общи полезни данни за функционирането на началните училища, детските градини и специалните училища

Начало и приключване на учебната година

Учебната година започва в първия понеделник на Септември. Занятията започват в четвъртък. Учебната година завършва в сряда преди предпоследния петък на юни. Седмичното обучение е петдневно (понеделник – петък).

Училищни почивни дни

Училищните празници са:

За гръцките начални училища и държавните детски градини:

- 1 октомври
- 28 октомври
- 23 декември – 6 януари
- 30 януари
- 25 март
- 1 април
- 1 май
- Велики понеделник – Петък преди Томина неделя
- 11 юни
- Възнесение
- Свети Дух
- Чисти понеделник
- Именния ден на Архиепископа
- Празника на Светията на общината/енорията
- Денят, в който има архиерейска литургия в общината или в кварталната черква.
- Лятна ваканция: от събота след предпоследния петък на юни до неделя преди първия понеделник на септември.

Настойници на децата

Естествен настойник на детето е бащата или майката. Никой друг не може да бъде настойник, ако родителите на детето живеят в района, в който се намира училището. В случай на отсъствие на естествения настойник, той определя писмено свой заместник. В случай че има противоречия за естествения настойник, той се определя от съда.

Посещение на родители и други лица в училището

Родители и настойници могат да посещават училището в определеното време. Други посещения могат да се извършват след съответно разрешение от директора на училището. Не се разрешава посещение в училището на никакви лица, които нямат пряка връзка с провежданата работа или нейното подобряване без пълномощия от директора на Дирекция начално образование. Влизане в училището не се разрешава за реклама или продажба на продукти, за предлагане на услуги или за провеждане на дейности, които не са свързани с функциите на училището.

Затваряне на училището при извънредни случаи

Директорът може да даде нареждане учениците да напуснат училището преди определеното време след одобрение от директора в Дирекция начално образование при извънредни сериозни случаи. В такива случаи се вземат необходимите мерки за сигурността на децата.

Сдружение на родителите

В училищата за предучилищно, начално и специално образование работят сдружения на родителите, в които членуват без изключение всички родители на учениците, които за годината се обучават в училището. Всички членове имат правото да избират и да бъдат избирани. В началото на всяка учебна година Общото събрание на Сдружението на родителите избира Управителен съвет. Сдружението на родителите си сътрудничи тясно с всички заинтересовани от нормалното и резултатно функциониране на училището.

Връзки с министерството на образованието и културата

Всички граждани се насърчават да спазват определената процедура, когато контактуват с Министерството на образованието и културата и да спазват йерархията, ако няма извънредни причини.

Гражданите могат да установяват контакти с областните бюра за образование за получаване на информация по всички въпроси:

- Областно бюро за образование за Никозия: Министерство на образованието и културата 1434 Никозия. Телефон 22800901/662, факс: 22305126
- Областно бюро за образование за гр. Лимасол – “Василеос Константину” 131, 3080 Лимасол, тел. 25870278/282, факс: 25305601.
- Областно бюро образование за гр. Ларнака – гр. Фамагуста: бул. “Елевтериас” 65, 7102 Арадиппу, Ларнака, тел.: 24821358, факс: 24821380.
- Областно бюро образование за гр. Пафос – “Неофиту Николаиди”, 8100 Пафос, тел.: 26804513, факс: 26306139.

В случаите, когато гражданите искат да се свържат с Директора на дирекция начално образование могат да използват следния адрес:

- Директор на Дирекция начално образование, министерство на образованието и културата, 1434 Никозия, тел.: 22800661 и факс: 22428277.

Заинтересованите могат да намерят адресите, телефоните и факса на всички училища (държавни и частни) за предучилищно, начално и специално образование в страницата на Министерството на образованието и културата на електронния адрес www.moes.gov.cy. Тази страница съдържа и информация по всички въпроси, описани в настоящия документ.

СРЕДНО ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Средното общо образование предлага шестгодишна програма за обучение за ученици на възраст от 12 до 18 години. В гимназията главната ориентация е за общо хуманитарно образование. Обучението в гимназията е задължително за първите три години – до възраст 15 години. В лицей образователната система е по-гъвкава, с разни направления, в зависимост от влеченията, уменията и интересите на ученика. С въвеждането от учебната 2000 – 2001 година на лицей в Кипър, гъвкавостта и перспективите, които се откриват пред ученика, се увеличиха още повече.

Гимназия

Задължително обучение - безплатно образование

Обучението в гимназията е задължително до завършване от ученика на гимназиалния цикъл или до навършване на петнадесет години възраст, независимо от това, кое от условията ще изпълни първо.

Средното образование в държавните училища за средно образование се предоставя от държавата безплатно. Учебниците, които се издават от министерството на образованието и културата или се изпращат от Гърция (издание на ОЕДВ) се предоставят на учениците и преподавателите безплатно. Министерският съвет има власт да предвижда със свое решение и безплатен транспорт за учениците, които живеят далече от училището, или да им отпуска специална добавка.

Цели

Основната цел на гимназията е да осигури развитие на учениците в зависимост от възможностите на възрастта им и съответните изисквания на живота. Гимназията е самостоятелна учебна единица с основно направление. Тя допълва общото образование, което дава началното училище и подготвя учениците да приемат по-нататъшното увеличено общо хуманитарно образование, подготвяйки ги да продължат след това в Единния лицей или образование с техническа насоченост, които те могат да изберат след завършване на гимназията.

Анализ на програмата

Предметите в гимназията са общи за всички ученици. По всички предмети има подробни аналитични програми, които дават напътствия за преподаването и използването на учебния материал от преподавателите, както и други наставления за по-доброто покриване и усвояване на материала. Часовете за обучение са 37 и за трите класа на гимназията.

По-конкретно **предметите за всеки отделен клас на гимназията** са следните:

Гимназия

		Първи Клас		Втори Клас		Трети клас		Общо и за трите класа	
Раздел	Учебен Предмет	Срок (период)	%	Срок (период)	%	Срок (период)	%	Срок (период)	%
Общ	Учебна единица	37	100.0	37	100.0	37	100.0	11	100.0
МАЙЧИН ЕЗИК		8	21.6	8.5	23.0	8.5	23.0	25	22.5
	Новогръзки	5		5		5		15	13.5
	Старо знание	3		3.5		3.5		10	9.0
МАТЕМАТИКА		4	10.8	3	8.1	4	10.8	11	9.9
	МАТЕМАТИКА	4		3		4		11	9.9
ЕСТЕСТВЕНИ НАУКИ		3	8.1	5	13.5	5	13.5	13	11.7
	ФИЗИКА	0		2		2		4	3.6
	ХИМИЯ	0		1		1		2	1.8
	БИОЛОГИЯ	0		0		2		2	1.8
	АНТРОПОЛОГИЯ	0		0		0		0	0.0
	ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ	2		0		0		2	1.8
	ГЕОГРАФИЯ	1		2		0		3	2.7
СОЦИАЛНИ НАУКИ		5	13.5	4	10.8	5	13.5	14	12.6
	ИСТОРИЯ	3		2		2		7	6.3
	РЕЛИГИЯ	2		2		2		6	5.4
	ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ	0		0		0.5		0.5	0.5
	ПОЛИТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ	0		0		0.5		0.5	0.5
	ИКОНОМИКА	0		0		0		0	0.0
ЧУЖДИ ЕЗИЦИ		5	13.5	5	13.5	5.5	14.9	15.5	14.0
	АНГЛИЙСКИ ЕЗИК	3		3		3.5		9.5	8.6
	ФРЕНСК ЕЗИК	2		2		2		6	5.4
	ЕЗИК 1								
ИНФОРМАТИКА-ТЕХНОЛОГИЯ		5	13.5	4	10.8	4	10.8	13	11.7
	ИНФОРМАТИКА	2		2		2		6	5.4
	ТЕХНОЛОГИЯ	1.5		1		1		3.5	3.2
	ИКИКОНОМИКА	1.5		1		1		3.5	3.2
ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ		3	8.1	3.5	9.5	3	8.1	9.5	8.6
	ГИМНАСТИКА	3		3		3		9	8.1
	ПЪРВА ПОМОЩ	0		0.5		0		0.5	0.5
ЕСТЕТИКА		4	10.8	4	10.8	2	5.4	10	9.0
	МУЗИКА	2		2		1		5	4.5
	ИЗКУСТВО	2		2		1		5	4.5

Чужди езици

Един от основните стълбове, на които се опира структурата на кипърското средно образование (образование втора степен) е знанието на чужди езици, за да може учениците от Кипър да опознаят други култури и други народи и да оценят и уважават собствения си принос към историческото развитие. Поради това на учениците в гимназията се преподават два чужди езика (английски и френски).

Оценяване – преминаване в горен клас на учениците

I. Устен изпит – тримесечни

Учениците от гимназията се оценяват по време на обучението им по следните начини:

- Ежедневно устно изпитване и оценка на участието им в урока
- Краткотрайни писмени упражнения
- Писмени изпити (контролни - състезания), с предварително предупреждение или не, в рамките на един учебен час, най-малко по един път на тримесечие, върху широк кръг от преподавания материал.
- Домашна работа
- Комбинирани творчески работи и други елементи и удостоверения за успеваемостта по различни предмети (музика, изкуство, гимнастика, чужди езици, социален принос на ученика и участието му в социални и културни прояви и т.н.)

II. Изпити

Всяка година през юни за всички ученици се провеждат **годишни (за преминаване в горен клас) или окончателни (за завършване на гимназията) изпити**, върху определен материал, който се съобщава на учениците и обхваща $1/2$ до $2/3$ от преподавания материал. Предметите, по които в трите класа на гимназията се полагат изпити са **новогръцки език, история, математика и природни науки (физика, химия, природознание)**.

Оценъчната скала, по която се оценяват учениците за писмени изпити е следната:

Отличен: 19 до 20 и отговаря на А

Много добър: 16 до 18 и отговаря на В

Добър: 13 до 15 и отговаря на Г

Почти добър: 10 до 12 и отговаря на Д

Слаб: 1 до 9 и отговаря на Е

Ученик, който на изпитите по предметите и за трите срока има оценка ЕЕЕ или ЕЕД, или ЕЕГ, (независимо от реда по срокове), **се счита за изоставащ**, ако и на последния писмен изпит за приключване на годината има оценка под 10. Ученик, който на изпитите по предметите и за трите срока има оценка ДДД или ДДЕ, или ГДЕ, (независимо от реда по срокове), се счита за изоставащ, ако и на последния писмен изпит за приключване на годината има оценка под 6.

Ученик, който по предметите, по които не се държат изпити и за трите срока има оценка Е или Е за два срока, а за един има Д или Г, е длъжен да се яви на писмен изпит през юни. Счита се за изоставащ, ако оценката му на този писмен изпит е под 10.

Ученик, който неоправдано не се яви на изпитите през юни, **се призовава на писмен изпит през септември** и оценката, която получи се счита за годишна оценка.

Ученик, който изоставя по един или повече предмета в края на учебната година, се явява на писмен и устен изпит през септември. Писменият изпит предшества устния. Ученикът се оценява, че не е успял на изпита през септември, ако средната оценка на писмения и на устния изпит е под 10. Ученикът повтаря в същия клас през септември, ако не е успял по Новогръцки език и математика или ако не е успял по три или повече предмети, или ако неоправдано не се е явил на допълнителните изпити през септември.

Ученикът може да презапише по два предмета от първи за втори клас и от втори за трети клас, на които е получил слаба оценка на изпитите през септември, като се подразбира, че той не повтаря

класа. Ученикът от трети клас завършва гимназията, ако получи оценка най-малко 8 по един или два предмета през септември и не повтаря класа, съгласно гореизложеното. Ако ученикът не получи достатъчни оценки през юни по предметите, които е презаписал от предната година и не успее и през септември, тогава повтаря класа.

Родителят или настойникът на ученика има право в седемдневен срок от оповестяването на резултатите от изпитите да подаде молба за преразглеждане на оценките чрез директора на училището до директора на Дирекция средно образование.

След приключване на обучението в гимназията (първи, втори и трети клас) на ученика се издава свидетелство за средно образование.

Единен лицей

Лицеят от държавното средно общо образование предлага тригодишна програма за обучение на ученици на възраст между 15 и 18 години.

Цели

С програмата на Единния лицей се цели:

Учениците:

- Да се формират като хармонични и всестранно развити личности, като се развива свободна, критична мисъл, инициативност, колективизъм и фантазия.
- Да развият умствените, психическите, емоционалните и телесните си възможности и умения, за да могат творчески и с новаторство да се приспособят към обществото, науката, технологиите, изкуствата и общо към противодействащите сили на цивилизацията.
- Да развият необходимите резерви от знания, умения, позиции и ценности, които ще им позволят да продължат образованието си в рамките на подготовката им за живота, което ще улесни и достъпа им след това до производствените процедури или по-нататъшна специализация.

- Да се формират учениците като граждани, осъзнаващи проблемите, които днес сериозно занимават човечеството и да са способни да действат ефективно, самостоятелно като личности или в колектив, за справяне с тези проблеми.

Програма на обучение – предмети

Ученикът има избор сам да формира програмата си според своите интереси и наклонности. За тази цел той получава помощ от преподавателите за професионални консултации, както и от Комисията за оценка на подбора на учениците.

Първи клас е еднакъв за всички ученици. Всички предмети са еднакви и задължителни и в този клас се дава възможност на уче-

Учебни предмети от общ характер за Единните Лицеи

Учебен предмет	Първи клас
Новогръзци	4
Старознание	3
МАТЕМАТИКА	4
ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ	4
ФИЗИКА	2
ХИМИЯ	1
БИОЛОГИЯ	0
ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ	1
ИСТОРИЯ	3
РЕЛИГИЯ	2
ПОЛИТОЗНАНИЕ	0
ИКОНОМИКА	2
ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ	5
АНГЛИЙСКИ	3
ФРЕНСКИ	2
ИНФОРМАТИКА	2
ТЕХНОЛОГИЯ	2
ГИМНАСТИКА	2
МУЗИКА	1
ИЗКУСТВО	1
ОБЩО ЧАСОВЕ	35

ниците да получат богата познавателна, социална и емоционална основа. Този клас за ученика е класът за наблюдение, за насочване и ориентация.

В рамките на общите предмети учениците са длъжни да се обучават и на чужди езици. За първи клас задължителните чужди езици са английски и френски език, във втори и трети клас учениците са длъжни да изберат два чужди езика според желанието им, като се избира от група от седем езика.

Изборът на два задължителни чужди езици във втори и трети клас се извършва свободно от учениците, като може да включва и

английски или френски език. Групата чужди езици, от които ученикът прави своя избор, обхваща английски, френски, немски, италиански, испански, руски, турски език. Подразбира се, че изборът на задължителните чужди езици за втори клас се повтаря и за трети клас.

Във **втори и трети клас** ученикът има общи предмети, които се считат необходими за всички ученици. Успоредно с това обаче има възможност да избере и предмети по направление, които ще му помогнат да се подготви за следващата кариера, както и предмети по интереси, които ще го обогатят и ще удовлетворят интересите и наклонностите му.

По-конкретно:

Във втори клас учениците са задължени в продължение на 19 учебни единици да изучават общи предмети и задължителните чужди езици. Също така следва да изберат и три или четири предмета по направление, които се изучават четири учебни единици седмично и два или нула предмети по интерес за допълване на двата периода седмично. Този подбор се прави от списък на предмети, който се предоставя на вниманието на учениците, като се отбелязват евентуални ограничения или предпоставки, с които те следва да се съобразят.

В трети клас учениците са длъжни да изучават в продължение на 17 учебни единици общи предмети и задължителните чужди езици. Също така са длъжни да изберат четири предмета по направление по четири периода седмично и един предмет по интерес за допълване на двата периода седмично. Този подбор се прави от списък на предметите, който се предоставя на вниманието на учениците, като се отбелязват евентуални ограничения или предпоставки, с които следва да се съобразят.

Отбелязва се, че в случаите, когато се избира предмет по направление, за който има друг със същото наименование от общите задължителни предмети, тогава се счита, че ученикът ще се обучава само по един предмет, който е по направление и се изучава толкова време, колкото е определено при формирането на програмата.

Учебни предмети от общ характер за Единните Лицеи

Учебен предмет	Втори клас	Трети клас
НОВОГРЪЦКИ	4	5
СТАРОЗНАНИЕ	1	0
МАТЕМАТИКА	3	2
ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ	3	0
Физика	2	0
Химия	1	0
Биология	0	0
Естествознание	0	0
ИСТОРИЯ	1.5	2
РЕЛИГИЯ	1.5	2
ПОЛИТОЗНАНИЕ	0	1
ИКОНОМИКА	0	0
ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЧУЖДИ ЕЗИЦИ	4	4
Английски	*	*
Френски	*	*
Чужд език 1	2	2
Чужд език 2	2	2
ИНФОРМАТИКА	0	0
ТЕХНОЛОГИЯ	0	0
ГИМНАСТИКА	1	1
МУЗИКА	0	0
ИЗКУСТВО	0	0
ОБЩО ЧАСОВЕ	19	17

* Ученикът избира два чужди езика във втори курс, като предмети от Общ характер в двата срока по един език за всеки срок и ги продължава в трети курс. Тези езици могат да бъдат и английски и/или френски. Чуждите езици които може да избере ученикът са английски, френски, немски, италиански, испански и руски.

Направляващи предмети за 4те периода в седмицата

Учебен предмет	Втори клас	Трети клас	Предварително изискващи се предмети
1. СТАРОГРЪЦКИ	*	*	Съответствие с втори кл.
2. ИСТОРИЯ	*	*	
3. ЛАТИНСКИ	*	*	Съответствие с втори кл.
4. МАТЕМАТИКА	*	*	Съответствие с втори кл.
5. ФИЗИКА	*	*	Съответствие с втори кл.
6. ХИМИЯ	*	*	Съответствие с втори кл.
7. БИОЛОГИЯ		*	
8. НАУКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА	*		
9. ИНФОРМАТИКА-КОМПЮТЪРНА НАУКА	*	*	Съответствие с втори кл.
10. ТЕХНОЛОГИЯ	*	*	Съответствие с втори кл.
11. ЧЕРТАНЕ (ТЕХНИЧЕСКО, АРХИТЕКТЕСКО, СВОБОДНО)	*	*	Съответствие с втори кл.
12. ГРАФИЧЕСКО ИЗКУСТВО		*	
13. АНГЛИЙСКИ	*	*	Съответствие с втори кл.
14. ФРЕНСКИ	*	*	Съответствие с втори кл.
15. НЕМСКИ	*	*	Съответствие с втори кл.
16. ДРУГ ЧУЖД ЕЗИК (ИТАЛИАНСКИ, ИСПАНСКИ, РУСКИ)	*	*	Съответствие с втори кл.
17. ТЪРГОВИЯ	*		
18. ПОЛИТИЧЕСКА ИКОНОМИЯ		*	
19. ОРГАНИЗАЦИЯ И БИЗНЕС УПРАВЛЕНИЕ		*	
20. СЧЕТОВОДСТВО	*	*	Съответствие с втори кл.
21. ОФИС ПРАКТИКА		*	
22. МАШИНОПИС-СЕКРЕТАРСТВО	*	*	Съответствие с втори кл.
23. СТЕНОГРАФИЯ	*	*	Съответствие с втори кл.
24. ИКОНОМИЧЕСКА МАТЕМАТИКА		*	
25. ТЕХНИКА НА ПРОДАЖБИТЕ		*	
26. ИКОНОМИКА И ТУРИЗЪМ	*		
27. ИКОНОМИКА		*	
28. ФУЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ	*	*	Съответствие с втори кл.
29. МУЗИКА	*	*	Съответствие с втори кл.
30. ИЗКУСТВО	*	*	Съответствие с втори кл.
31. СЕМЕЙНО ВЪЗПИТАНИЕ	*	*	Съответствие с втори кл.

* Изразява класа, в който съответният урок се предлага

В случай, че ученикът желае да проследи в трети клас един предмет който изисква съответния във втори клас, има право да го избере, доколкото е преминал приемния изпит по този предмет по време на първите 10 дни на Септември.

Направляващи предмети

Избор във Втори клас

3 или 4 учебни направляващи предмети, Период на избор 12-16

Втори клас(1). Направляващи предмети по 4 периода за всеки един, които е възможно да се продължат и в Трети клас

Старогръцки

Латински

История(не е изискващ предмет за съответния предмет в трети клас)

Математика

Физика

Химия

Информатика-Компютърна наука

Технология

Чертане (Техническо, Архитектско, Свободно)

Английски

Френски

Немски

Друг чужд език (по избор от Италиански, Испански и Руски)

Счетоводство

Машинопис-Секретарство

Стенография

Физическо Възпитание

Музика

Изкуство

Семейно възпитание

Втори Клас(2). Направляващи предмети, по 4 периода за всеки един, които се предлагат само във втори клас.

Защита на околната среда

Търговия

Икономика и Туризм

Направляващи предмети

Избор в трети клас

4 Направляващи предмети. Период на избор 16

Трети Клас(1). Направляващи предмети, по 4 периода за всеки един, избора на които предполага съответния избор на същия предмет във втори клас.

Старогръцки

Латински

Математика

Физика

Химия

Информатика-Компютърна наука

Технология

Чертане (Техническо, Архитектско, Свободно)

Английски

Френски

Немски

Друг чужд език (по избор от Италиански, Испански и Руски)

Счетоводство

Машинопис-Секретарство

Стенография

Физическо Възпитание

Музика

Изкуство

Семейно възпитание

Трети Клас(2). Направляващи предмети, по 4 периода за всеки един, които се предлагат само в трети клас

История (не се изисква История от направляващи те предмети от втори курс)

Биология

Графично изкуство

Политическа Икономия

Организация и бизнес управление

Офис практика

Икономическа математика

Техника на продажбите

Икономика

Избираеми и/или обогатителни курсове 2 пъти седмично

КУРС	КЛАС В'	КЛАС С'	
1. Обогатителен курс по древногръцки език	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
2. Обогатителен курс по математика	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
3. Обогатителен курс по физика	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
4. Обогатителен курс по химия	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
5. Обогатителен курс по история	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
6. Обогатителен курс по счетоводство	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
7. Обогатителен курс по финанси	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
8. Обогатителен курс по биология	*	*	Задължителен съответен основен курс в същия клас
Избор в определения клас			
9. Факултативен курс по история	Само в клас В', без избор на основен курс, „История“		
10. Театър I	Само В' или С'		
11. Театър II	Клас С' със съответен задължителен курс в В'		
12. Психология	Само в клас В'		
13. Музика I	Само в В' или С', без избор на основен курс „Музикални дисциплини“		
14. Музика II	Клас С' със съответен задължителен курс в В'		
15. Изкуство I	Само в В' или С', без избор на основен курс „Художествени дисциплини“		
16. Изкуство II	Клас С' със съответен задължителен курс в В'		
17. Околна среда I или 18. Човек и здраве I	Само в В' или С', без избор на задължителен курс „Наука на околната среда“		
19. Околна среда II или 20. Човек и здраве II	Клас С' със съответен задължителен курс в В'		
Избор в определения клас			
21. Астрономия	Само в клас В'		
22. История на науката	Само в клас В'		
23. Приложения по информатика I	Само в В' или С', без избор на основен курс, „Информатика“		
24. Приложения по информатика II	Клас С', без съответен задължителен курс в В'		
25. Логика	Само в клас С'		

26. Философия	Само в клас С'
27. Спорт – Гимнастика I	В В' или С', без избор на основен курс „Физическо възпитание – олимпийско възпитание”
28. Спорт – Гимнастика II	Клас С' със съответен задължителен курс в В'
29. Журналистика	Само в клас В'
30. Литература I	Само в В' или С'
31. Литература II	Клас С' със съответен задължителен курс в В'
32. История на изкуствата	Само в клас В'
33. Фотография	Само в клас В'
34. Социология	Само в клас С'
35. География – Геология	Само в клас В'
36. Управление на домакинството – отглеждане на детето I	Само в В' или С', без избор на основен курс „Семейно възпитание”
37. Управление на домакинството – отглеждане на детето I	В клас С' със съответен задължителен курс в В'
38. Борово търговия курс I	Само в В' или С'
39. Борово търговия курс II	В клас С' със съответен задължителен курс в В'

* Звездичката указва класа, в който се предлага курса.

Не можете да се избирате „Околна среда I” и „Човек и здраве I” едновременно в една и съща година.

Обогатителни/избираеми курсове

Избор в клас В' 0 или 2 курса

Срокове на избор 0 или 4

В1: Обогатителни курсове, по 2 срока, изборът на който изисква предварително съответния основен курс в същия клас

Обогатителен курс по древногръцки език

Обогатителен курс по математика

Обогатителен курс по физика

Обогатителен курс по химия

Обогатителен курс по счетоводство

В2: Курсове по избор, по 2 срока, предлагани в клас В'

Избираем курс по история

Психология

Астрономия

История на науката

Журналистика

История на изкуството

Фотография

География – Геология

В3: Курсове по избор, по 2 срока, които могат да продължат в клас С'

Театър I

Музика I (без избор на основен курс „Музикални предмети“)

Изкуство I (без избор на основен курс „Художествени предмети“)

Околна среда (без избор на основен курс „Наука за околната среда“) или
Човек и здраве I (само един от двата)

Приложения по информатика I (без избор на основен курс „Информатика“)

Спорт – Гимнастика I (без избор на основен курс „Олимпийско възпитание“)

Литература I

Управление на домакинството – Отглеждане на детето I (без избор на основен курс „Семейно възпитание“)

Курс по борсова търговия I

Обогатителни/избираеми курсове

Избор в клас С' 1 курс Срокове на избора 2

С1: Обогатителни курсове, от 2 срока, изборът на които изисква предварително съответния основен курс в същия клас

Обогатителен курс по древногръцки език

Обогатителен курс по математика

Обогатителен курс по физика

Обогатителен курс по химия

Обогатителен курс по счетоводство

Обогатителен курс по биология

Обогатителен курс по история

С2: Избираеми курсове, от 2 срока, предлагани в клас С'

Логика

Философия

Социология

Театър I

Музика I (без избор на основен курс „Музикални предмети“)

Изкуство I (без избор на основен курс „Художествени предмети“)

Околна среда (без избор на основен курс „Наука за околната среда“) или
Човек и здраве I (само един от двата)

Приложения по информатика I (без избор на основен курс „Информатика“)

Спорт – Гимнастика I (без избор на основен курс „Олимпийско възпитание“)

Литература I

Управление на домакинството – Отглеждане на детето I (без избор на основен курс „Семейно възпитание“)

Курс по борсова търговия I

С3: Избираеми курсове, от 2 срока, изборът на които изисква предварително съответния основен курс в клас В'

Театър II

Музика II

Изкуство II

Околна среда II или Човек и здраве II (само един от двата)

Приложение по информатика II

Спорт – Гимнастика II

Литература II

Управление на домакинството – Отглеждане на дете II

Курс по борсова търговия II

Програмата “Дейност – Творчество – Обществен принос” (Д.Д.К.) в Единния лицей

Програмата ДДК се организира от училището и се одобрява от Министерството на образованието и културата. Програмата е задължителна за всички ученици и участието им в нея е предпоставка за преминаването им в по-горен клас и за получаване на свидетелство за средно образование. В рамките на тази програма дейностите, които се организират до сега в училищата се систематизират, обогатяват и преоценяват.

Целите на тази програма са:

- Подпомагане на творческите занимания на учениците.
- Насърчаване за развиване на инициативност, умения и интереси.
- Запознаване и предлагане на услуги не само в училищната общност, но и в района и общината, даже и международно.
- Укрепване на демократичното съзнание и толерантността.
- Засилване на изследователския дух, самоувереността и отговорността на учениците.
- Предоставяне на повече възможности за комуникации между учениците и от друга страна между учениците и преподавателите.

В програмата са обхванати всички дейности извън учебните часове и времето за работа. Дейности извън времето за работа са на доброволни начала за учениците и преподавателите.

В програмата са включени следните дейности:

- Свободни дейности (3-4 пъти годишно) 28 учебни единици.
- Екскурзии / разходки (4 пъти годишно) 28 учебни единици
- Два часа на класния ръководител 16 учебни единици
- Часове за творчески занимания – заместване
- Спортни занимания
- Други дейности
- Дейности в извън работно време

Оценяване

Оценяването на учениците е неразделна част от обучението и има за цел да провери степента на материализиране на целите на обучението, както са определени в учебната програма. Системата на оценяване в образованието от втора степен (средното образование) предвижда диагностично, оформящо и крайно оценяване на учениците. Крайното оценяване се извършва чрез последните изпити за завършване на даден клас или за завършване на степента на обучение.

Ученикът се оценява за:

- Участието му в ежедневните занятия и ученето му извън клас и за цялостната му дейност в училището.
- Резултатите от напредъка му, както те се показват в писмени работи за срока и в окончателните изпити накрая.
- Проучванията му и участие в дейностите по програмата ДДК

а) Видове и съдържание на контролните (състезанията)

Състезанията могат да бъдат:

- В урока през деня, до 45 минути (без предварително предупреждение)
- С продължителност на една учебна единица, едно за деня, в урок от деня (с предварително предупреждение)
- С продължителност една учебна единица, общо или не (с предварително предупреждение)

Учителите могат същия ден, когато учениците се състезават-пишат при предварително предупреждение, да изпитват ученици по който и да е предмет от програмата за деня - обикновен устен изпит.

б) Отсъствие от контролното (състезанието) и преди него

Ако ученикът отсъства от контролното (състезанието), той може да бъде изпитан писмено или устно при първа възможност, по преценка на преподавателя. Отсъствието му от учебната единица, или и от учебните единици, които предшестват предупреждението за провеждане на състезанието, се счита като неоправдано отсъствие, ако представеното оправдание не се счита за задоволително от заместник-директора.

в) Изпитни предмети – преминаване на учениците в по-горен клас на единния лицей.

Като задължителни изпитни предмети за крайните писмени изпити за преминаване в по-горен клас или за завършване на образованието в тази степен, които се провеждат в края на учебната година, са определени следните:

Първи клас: Новогръцки език, математика, история, природни науки (физика, химия, природознание).

Втори клас: Новогръцки език, математика и два (2) от предметите по направление по избор на ученика.

Трети клас: Новогръцки език, математика и два (2) от предметите по направление по избор на ученика.

В случай че математиката е един от предметите по направление, избран от ученика, тогава той се задължава да се яви на изпит по предмета по направление математика и допълнително по два други предмета по направление. Ако ученикът не е избрал математиката като предмет по направление, тогава е длъжен да положи изпит по математика като общ предмет.

Изпитите за трети клас се провеждат на общокипърска основа и се считат за общи изпити за завършване на средно образование (матура). В трети клас изучаваният материал е изпитен. При успешно завършване на трети клас ученикът получава и свидетелство (диплома) за завършено средно образование.

В края на първи клас децата от Единния лицей имат възможност да бъдат проверени и да си осигурят **“удостоверение за добро познаване” на информатиката.**

Оценъчната таблица, по която се оценяват писмените изпити и се зачитат като успеваемост на ученика от Единния лицей е следната:

Слаб:	1 до 9
Почти добър:	10 до 12
Добър:	13 до 15
Много добър:	16 до 18
Отличен:	19 до 20

Най-ниската оценка, с която се преминава в по-горен клас е “почти добър” 10. По **предметите, по които не се полагат писмени изпити** в края на учебната година, годишната оценка е средната от трите срока (тримесечия). Ученици, които изостават (средната годишна оценка е под 10) по предмети, по които не се полагат писмени изпити в края на учебната година, са длъжни да се явят на писмен изпит през юни по тези предмети. За **предметите, по които се полагат писмени изпити** в края на годината, годишната оценка е средната от сроковете и писмения изпит от края на учебната година.

Учениците, които **неоправдано не се явят на писмен изпит** през юни, се явяват на писмен изпит през септември и оценката от този изпит е годишната им оценка.

За учениците, които **оправдано**, според преценката на преподавателския колектив, не се явят на писмен изпит, училището назначава втора изпитна дата през юни или септември.

Ученикът премива в по-горен клас през юни:

а) когато по всеки предмет е получил оценка най-малко “почти добър” 10.

б) когато изостава по един предмет, по който не се полага писмен изпит в края на годината, но средната оценка по предметите, по които се полагат изпити и тази, по предмета, по който изостава, е най-малко “почти добър” 10.

Ученикът остава в същия клас през юни:

а) когато изостава по 3 или повече от предметите, по които се полагат изпити или по 2 два изпитни и 2 или повече предмети, по които не се полагат изпити, или

б) поради незавършено обучение.

За учениците, които се задължават да се явят на повторни изпити през септември и за учениците, които се задължават да се явят на цялостен или частичен изпит поради непълно обучение, изпитът е писмен и устен и се провежда от комисия от двама преподаватели, които се назначават от директора на училището. Писменият изпит предшества устния.

Ученикът преминава в по-горен клас през септември:

а) когато по всеки предмет получи оценка най-малко “почти добър”.

б) когато изостава по един предмет, по който не се полага писмен изпит в края на учебната година, но средната оценка от предметите, по които се полага годишен писмен изпит и от предмета, по който изостава, е най-малко “почти добър” 10.

Ученикът остава в същия клас през септември:

а) когато не постигне необходимите оценки, които се предвиждат за преминаване в по-горен клас.

б) когато неоправдано не се яви на изпит през септември.

Ученикът завършва степента на образование:

а) когато по всеки предмет има оценка най-малко “почти добър” 10.

б) когато изостава по един предмет, по който не се полага годишен писмен изпит, но средната оценка от предметите, по които се полага годишен писмен изпит и тази от предмета, по който изостава, е най-малко “почти добър” 10.

в) когато изостава по един предмет, по който се полага годишен писмен изпит, но оценката е не по-ниска от 8 и средната оценка от всички предмети, по които се полага годишен писмен изпит (включително и оценката по предмета, по който изостава) е най-малко 12.

Ученик, който не завърши през юни има право да се яви на окончателните изпити (матура) през определените изпитни сесии през септември, или юни, или февруари на следващите три години.

На учениците, които преминават в по-горен клас или завършват степента на образование в края на учебната година се предоставя удостоверение (за тези, които успешно завършат първи и втори клас) или свидетелство (диплома) за завършено образование (за тези, които завършват степента на образование). Свидетелството (дипломата) е доказателство за работодателя за работа в бюро и осигурява прием в кипърски или чуждестранни учебни заведения за образование трета степен (висше).

Вечерни гимназии

Към средното образование спадат и вечерните гимназии, които работят в следобедните или вечерните часове, по една във всеки свободен град на Кипър, както и една във Френарос. Вечерните гимназии функционират с общ подготвителен и трети клас, а след това предлагат две комбинации от предмети за четвърти, пети, шести и седми клас, които отговарят на комбинациите Σ1 и Σ3 на лицеза с избор на предметите.

Във вечерните гимназии могат да се запишат лица, навършили 18 години или лица, които са навършили 15 години, но вече работят за прехраната си, или са домакини.

Специално възпитание и образование

В средните училища на Кипър се вземат всички мерки за възпитание и образование на децата със специфични потребности. Оценката за нуждите на всяко дете, за което се оценява, че вероятно има специфични потребности, се дава от околийска комисия за специално възпитание и образование, каквито има във всяка околия (област). Тази комисия е в състав:

- един служител първа степен от Министерството на образованието и културата – председател
- един представител на съответната образователна степен от Министерството на образованието и културата
- един преподавател от специалното образование
- един преподавател психолог
- един клиничен психолог
- един обществен функционер
- един логопед

Предоставянето на специално възпитание и образование става **в общите класове или в отделна група** на държавното училище **или в държавно училище за специално възпитание и образование**. На децата със специфични потребности в началното и средното училище, които по здравословни причини не могат за кратко време да посещават уроците в училище, може да се осигури друг начин на обучение.

СРЕДНО ТЕХНИЧЕСКО И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

В средното техническо и професионално образование функционират програми:

- Техническо и професионално образование по системата на класическото образование.
- Система на обучение и
- Образование за живота

Средното техническо и професионално образование се предлага в две направления – теоретично и практическо. По тези програми могат да се обучават ученици / ученички, които успешно са завършили трети клас на гимназията. Продължителността на обучение и по двете направления е три години. След успешно приключване на програмата, учениците от средното техническо и професионално образование придобиват диплома, която се признава като равностойна на дипломата от шестокласното държавно средно образование.

Техническо и професионално образование по системата на класическото образование

Отрасли и специалности

Предлаганите отрасли в теоретическото и практическото направление са следните:

- Машинно инженерство
- Електроинженерство
- Строително инженерство – Архитектура
- Проектанти (дизайнери)
- Дърводелство – мебелно производство
- Художествен цикъл
- Облекло

- Фризьорство
- Агрономство
- Хотелиерски и ресторантьорски услуги

Програма на предметите и програма по часове

Предметите в програмата за обучение в средното техническо и професионално образование са пет категории:

- Предмети от общия цикъл
- Сходни предмети
- Избираеми предмети
- Технологични/лабораторни предмети за отрасъла
- Технологични/лабораторни предмети за специалността

Петте категории предмети и времето за изучаването им се виждат в таблицата:

ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТИТЕ И ЧАСОВЕТЕ ЗА ИЗУЧАВАНЕТО ИМ ЗА РАЗЛИЧНИТЕ ОТРАСЛИ И СПЕЦИАЛНОСТИ В СРЕДНОТО ТЕХНИЧЕСКО И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ						
КАТЕГОРИЯ ПРЕДМЕТИ	ТЕОРЕТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ			ПРАКТИЧЕСКО НАПРАВЛЕНИЕ		
	I клас	II клас	III клас	I клас	II клас	III клас
ПРЕДМЕТИ ОТ ОБЩ ЦИКЪЛ						
Религия	1	1	1	1	1	1
Гръцки език	4	4	5	4	4	5
История и гражданско поведение	1	1	1	1	1	1
Въвеждане в компютрите	2	-	-	2	-	-
Физическо възпитание	1	1	1	1	1	1
Общо учебни единици	9	7	8	9	7	8
СХОДНИ ПРЕДМЕТИ						
Математика	4	4	4	2	2	2
Физика	3	4	4	2	2	2
Химия	1	2	-	1	2	-
Английски език	3	2	2	3	2	2
Общо учебни единици	11	12	10	8	8	6
ИЗБИРАЕМИ ПРЕДМЕТИ	-	4	4	-	4	4
ТЕХНОЛОГИЧНИ И ЛАБОРАТОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОТРАСЛИ	15	-	-	18	-	-
ТЕХНОЛОГИЧНИ И ЛАБОРАТОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО СПЕЦИАЛНОСТИ	-	12	13	-	16	10
Практика в индустрията	-	-	-	-	-	7
ОБЩ БРОЙ УЧЕБНИ ЕДИНИЦИ	35	35	35	35	35	35

В **първи клас** учениците/ученичките имат обща програма по отрасъл – теоретично и практическо направление

Във **втори клас** учениците се обучават по направлението, което са избрали в първи клас и избират специалност от отрасъла, която продължават и в трети клас.

Перспективи за завършващите

Съдържанието на учебната програма, освен многостранно развитие и интеграция на личността предоставя на завършващите необходимата основа от знания за:

- нормално и творческо интегриране в професионалния и обществен живот.
- да може да потърси прием в полувисши и висши учебни заведения в Кипър и други страни.
- да се образова и подготвя за живота, така че да може да се приспособява към един непрекъснато променящ се свят.

По-нататъшно образование

Завършващите могат:

- да потърсят, с перспектива за успех, място за по-нататъшно обучение в полувисши и висши учебни заведения в Кипър или Гърция, въз основа на общокипърски изпити (матура)
- да бъдат приети в което и да е полувисше или висше учебно заведение в Кипър или в чужбина, при условие че ще отговорят на условията и предпоставките за прием в конкретното учебно заведение.

В техническото и професионалното образование са в сила същите правила за **преминаване в по-горен клас и завършване на образователната степен, които важат и за Единния лицей.**

Система на обучение

Системата за обучение е насочена главно към учениците/ученичките, които след трети клас на гимназията няма да продължат образованието си в училищата от класически тип. В системата за обучение могат да се запишат всички, които са завършили втори клас на гимназията и са навършили 15 години, или ще ги навършат най-късно до 31 декември на годината на записването им. Ученици/ученички, които са над 18 години не могат да се обучават в системата, освен в изключителни случаи и с разрешение на компетентната власт. Молбите за записване се подават в Техническите

училища и в околийските бюро по труда.

Системата за обучение е **двегодишна**. Предоставя ротационна практическа и теоретична подготовка. Практическата подготовка се предоставя в промишлеността, три дена седмично, където обучаващите се работят със заплащане. Теоретичната подготовка се дава от Техническите училища два дена седмично. **Специалностите**, които предлага Системата за обучение са: строители, автомобилни механици, автомобилни електротехници, валцовчици - заварчици, обработка на алуминий, водопроводчици – заварчици, електротехници, мебелисти – дърводелци, кроячи – шивачи.

Програми за образование и обучение за живота

Необходимостта от непрекъснато обновление на знанията и светкавичното развитие на технологиите налагат обучение за живота. Обучението и подготовката за живота се предлага от **вечерни технически школи и следобедни и вечерни групи към техническите училища**.

Вечерни технически школи

От учебната 1999/2000 година функционира Вечерна техническа школа към Първо техническо училище в Никозия.

Програмите на вечерната техническа школа са равностойни на програмата на средното техническо и професионално образование със сутрешно обучение. Обучението трае от 1 до 4 години, в зависимост от образователната степен на заинтересованите и се предоставя безплатно на имащите това право.

Дипломата е **равностойна** на дипломата от държавното шестокласно средно образование.

Следобедни и вечерни групи на техническата школа

Целта на следобедните и вечерните групи е да даде възможност за непрекъснато обучение на работната сила, така че тя да отговаря на новите нужди на пазара на труда. Също така предоставят подготвителни курсове за ученици от всички класове на техническите училища, които желаят да се явят на различни изпити.

Общи полезни данни за функционирането на училищата за средно общо и средно техническо и професионално образование

Записване

Учениците се записват от родителите или настойниците в училищата в района през юни и допълнително през септември за учениците, които имат изпити през септември. Във вечерните гимназии записването става от 1 до 20 септември и се разрешава дори до края на първия срок (10 декември).

Презаписване

Презаписването на учениците в подобно училище в друг град или община се разрешава, ако са налице следните предпоставки:

- а) Когато училището, в което е записан ученикът, е затворено или предстои да се забавят занятията с повече от 30 дни поради епидемия или друга сериозна причина.
- б) Когато в училището няма предметите или специалността, която ученикът е избрал
- в) Когато семейството на ученика или ако няма такова, то семейството на настойника си смени домашния адрес
- г) Когато сериозни здравословни причини на ученика налагат преместването му в друг град
- д) Когато в района на постоянния адрес на ученика се основе ново училище (в такива случаи презаписването може да стане с поименен списък, издаден от Министерството на образованието и културата).
- е) Когато по преценка на Министерството, след съответен доклад на директора, има причини, които налагат смяна на училищната среда на ученика.

Презаписването на ученика в подобно училище в същия град се разрешава в случаите от точки а, б, в, г, д, е от предния параграф. Ученик, който два пъти повтаря в същия клас или е изключен завинаги от училището, в което се е обучавал, се презаписва в друго училище и няма право на презаписване в училището, в което първоначално се е обучавал.

За презаписване на учениците от **чуждоезични училища в чужбина** е валидно следното:

- а) Ако ученикът има удостоверение (Report) с оценки или с обяснение за успеваемостта, той се записва направо в по-горния клас след полагане на приравнителен изпит по новогръцки език и история.
- б) Ако има удостоверение (Report), но изостава по някои предмети, тогава полага приравнителен изпит по тези предмети, освен по новогръцки език и история.

- в) Ако има удостоверение (Report), но трябва да повтаря класа, ученикът се задължава да повтори същия клас.
- г) Ако има обикновено удостоверение, без данни за оценките, се записва в по-горния клас след полагане на приравнителен изпит по всички предмети, освен религия, гимнастика, музика, изкуство, домакинство, практически познания.
- д) В случай на неуспех на приравнителния изпит учителският колектив решава в кой клас да бъде записан ученикът.

Забранява се презаписването на ученици от вечерни в дневни гимназии. Презаписване от дневни във вечерни гимназии се разрешава в изключителни случаи и по преценка на Министъра на образованието и културата.

Начало и приключване на учебната година

- Учебната година започва на 1 септември всяка година и завършва на 31 август следващата година
- Работата в училищата започва на 1 септември и завършва на 30 юни.
- Уроците започват в първата десетдневка на септември на дата, която се определя от министъра и приключват за гимназиалния курс през първите седем дни на юни, а за класовете в лиците завършват през последната десетдневка на май на дати, които се определят от министъра.

С цел правилно разпределение на преподавания материал и оценка на учениците учебната година се дели на три тримесечия (срокове) както следва:

- Първо тримесечие: от началото на занятията до 10 декември
- Второ тримесечие: от 11 декември до 10 март
- Трето тримесечие: от 11 март до приключването на занятията

Почивни дни за училището

Почивни дни са:

- а) всички почивни дни за държавните служби: 1 октомври (годишнина на кипърската независимост), 28 октомври, Чисти понеделник, 25 март, 1 април и 1 май (работнически празник)

б) ваканцията за Коледа (от 24 декември до 6 януари, като се включват двете дати)

в) ваканцията за Великден (от Велики понеделник до Томина Неделя, като се включват и двата дена)

г) следните религиозни празници:

Именния ден на Архиепископа, Тримата йерарси, Понеделник на Свети дух, Апостол Варнава (11 юни)

Лятната училищна ваканция всяка година започва от 1 юли и приключва на 31 август.

Училищни празници

Утвърдени училищни празници са следните:

а) Начало на редовните занятия и утвърдения водосвет

б) Годишнината от обявяването на независимостта на Република Кипър (1 октомври) на 30 септември

в) Празникът на 28 октомври – на 27 октомври

г) Годишнината на събитията в политехниката на 17 ноември

д) Коледа – на 23 декември

е) Празникът на писмеността на 30 януари

ж) Годишнината на 25 март – на 24 март

з) Годишнината на 1 април – на 31 март

За по-горе посочените училищни празници се дават само до 2 учебни единици, освен за 23 декември, когато може да се използват повече от 2 учебни единици. В никакъв случай съдържанието на училищните празници и на другите прояви не може да обслужва целите на партии, сдружения, организации.

За всякакво друго празненство или проява се иска специално разрешение от Министерството на образованието и културата.

Задължения на учениците

- Ученикът изпълнява учебните си задачи, както подробно са определени във вътрешните правилници на училището.

- Ученикът поема факултативно задачи извън работата по учебната програма, но в рамките на дейностите вътре в училището (хор, атлетика, театър и т.н.)
- Учениците участват във всички прояви на училището, в това число училищни екскурзии и групово черкуване, освен ако директорът не е наредил нещо друго.
- Ученикът всеки ден носи в училище определена униформа и избягва всичко излишно във външността. За уроците по гимнастика и за лабораторните часове ученикът се съобразява с указанията на училището за специалните униформи.
- Видът на ученика непременно трябва да отговаря на качеството му на ученик. За тази цел следва да има предвид и да прилага определеното с решение на Министерството на образованието и културата: не се позволяват излишества във външния вид, което представлява нарушение и за което следва да се яви в Дирекцията. За излишества се считат дълги коси, пръстени, гривни, обици, накити и други подобни, както и брада или мустаци. По-специално за учениците като излишества се определят и дългите лакирани нокти, боядисани коси или прически и гримирано лице.
- Ученик, който бъде наказан с отстраняване от уроците (за което директорът незабавно уведомява родителите или настойника) остава в училището през цялото учебно време и се занимава според указанията на директора или упълномощен преподавател.
- Отсъствие на ученик от училище следва да се оправдае или с медицинско свидетелство или с отговорно уверение от настойника, което да е приемливо за директора. Уверението или свидетелството следва да се представят в дирекцията, когато ученикът се върне в училище, но не по-късно от осем (8) дни .
- Ученик, който по независимо какви причини е отсъствал от училище, има задължението да подготви материала, който е пропуснал в дните, когато е отсъствал.
- Ученик, който бъде хванат да преписва на писмен изпит получава оценка 1 (едно). Когато е възможно, данните, от които е

преписал, се прилагат към неговата писмена работа. Наблюдаващият преподавател записва забележка в писмената работа на ученика. Аналогични мерки се вземат и за учениците, които си подсказват в часа на изпита. Тези провинения по решение на учителския колектив водят до намаляване на поведението или до друго дисциплинарно наказание.

- Не се разрешава на учениците ползването на мобилни телефони или други технологични средства в час по време на урок, а също така и по време на прояви и други събирания в училището.
- Не се разрешава на учениците да пушат в училище.

Нормално обучение - отсъствия

Проблемът с отсъствията е много важен за училището и най-вече за учениците и тяхното обучение. Ето защо всички трябва да имат предвид следното:

Явяват се на изпит през септември по изпитните предмети и по всички предмети, за които реши учителският колектив:

- а) учениците, които имат от 42 до 50 неоправдани отсъствия
- б) ученици с 152-160 отсъствия, от които най-малко 110 са извинени.
- в) в изключителни случаи могат да се задължат да положат изпит през септември учениците, които имат повече от 275 отсъствия, от които неоправданите не надвишават 50, по доклад на учителския колектив и с одобрението на Министерството на образованието и културата.
- г) Ученици, които по даден предмет или по повече предмети имат отсъствия, независимо дали са извинени или неизвинени, които общо надвишават 7 пъти учебните часове, предвидени в седмичната програма, която се отнася за съответния предмет, се задължават да положат изпит през септември по този или тези предмети.
- д) Ученици, които през третия срок имат от 14 до 17 неизвинени отсъствия или общо отсъствия от 51 до 54, от които 37 са извинени.

Въз основа на гореизложеното, **остават да повтарят класа:**

- а) ученици, които имат повече от 51 неизвинени отсъствия.
- б) ученици, които имат повече от 161 отсъствия, освен в случаите, които попадат в предишния параграф
- в) ученици, които през третия срок имат повече от 17 неизвинени отсъствия или повече от 54 извинени или неизвинени отсъствия.

Подразбира се, че ученик, който не завършва поради недостатъчно обучение, се задължава да повтори класа само за следващата година.

Отсъствията се отчитат за всяка учебна единица. Ученик, който е отсъствал дори само за една учебна единица е длъжен при завръщането му в училище, но не по-късно от 8 дена, да представи уверение от родителя или настойника или медицинско свидетелство от лекуващия лекар за причините за отсъствията му, освен ако е получил писмено разрешение от Дирекцията на училището.

Удостоверения от родителя или настойника не могат да покрият отсъствия повече от два последователни дни и не могат да бъдат повече от 12 дни за цялата година. Учителският колектив не е обвързан с удостоверенията, ако си е съставил собствено мнение за истината, когато се изтъква болест или пък счита за извинителни други причини за отсъствията.

За ученици, които участват в специална училищна задача по решение на Министерството на образованието и културата в чужбина или вътре в страната, или пък са заети с училищна дейност, възложена от Дирекцията на училището, не се вписват отсъствия.

Неизвинените отсъствия на учениците представляват дисциплинарно нарушение. В случаите, когато учениците не се обучават редовно и имат голям брой отсъствия, своевременно се уведомява родителя или настойника.

Разрешение за излизане

Напускането от ученик на училището по време на занятия, без разрешение на Дирекцията, независимо по какви причини, пред-

ставява сериозно провинение, което се наказва сериозно. Ако има сериозна причина, поради която един ученик трябва да напусне училището, тогава му се дава писмено разрешение от отговорния заместник-директор, след договаряне с родителите или настойника.

Поведение на учениците

- Поведението на учениците се оценява в края на всеки срок с решение на учителския колектив като: най-примерно, примерно, добро, укорително, лошо. Не се дава цифрова оценка. В случаите на намалено поведение на ученик, в протоколите от заседанията на Учителския колектив се вписват причините, довели до намаляване на поведението на ученика.
- В случаите на ученици, които имат установени психологически проблеми или сериозни здравословни проблеми, или пък сериозни семейни проблеми, Дирекцията на училището уведомява компетентния училищен психолог, който изготвя писмено изложение за Учителския колектив преди да се вземе решение по даден случай.
- В удостоверенията за преминаване в по-горен клас се вписва и оценката за поведението, но в свидетелството за завършване на степента на образование тя не се вписва.
- Ученик, който е получил за поведението си оценка “укорително” или “лошо” има право да продължи обучението си в училището, освен в случаите, когато Учителският колектив има причини да вярва, че се налага смяна на средата на ученика, като се взема под внимание и становището на училищния психолог.

Педагогически мерки

Въз основа на новите правилници за функционирането на училищата педагогическите мерки имат за цел да помогнат на ученика да осъзнае грешките си и да подобри поведението си.

Дисциплинарен съвет

Във всяко училище от средното образование се сформира Дисциплинарен съвет, съставен от директора или негов представител – заместник-директор като председател на съвета, двама

преподаватели – педагози, класния ръководител, председателя на Главния ученически съвет и председателя на съвета на класа на ученика. Двамата преподаватели се посочват от учителския съвет в началото на учебната година.

Пред Дисциплинарния съвет се разглеждат случаите на сериозни нарушения в рамките на петнадесет или най-много на тридесет работни дни, в зависимост от сериозността на нарушението. В случай че ученикът е призован в Дисциплинарния съвет, той има възможност да изложи събитията и да изложи своите доводи. Уведомяват се и родителите, които също имат възможността да изразят своето становище пред съвета. Председателят на съвета, преди осъждането на нарушението може, ако това се поиска дори само от един член или от родителите / настойника на ученика, да поиска информация от учителя от консултативната комисия за професионално поведение, от училищния психолог, или от друг специалист.

Помощ и подкрепа по лични въпроси

Ако ученикът/ученичката има сериозен проблем и чувства нужда да да говори с някого, може да се обърне към класния ръководител, към заместник-директора, към Съвета на училището и даже към Директора.

За справяне с всякакви лични проблеми (семеини, емоционални, финансови, училищни) учениците се насърчават да търсят помощта на Бюрото към Консултативната комисия за професионално поведение, която е компетентна и отговорна за решаването на такива проблеми. Бюрото разглежда такива проблеми доверително и действа и дава съвети в интерес на ученика.

Процедура за справяне с проблеми на групата (класа)

За разрешаването на какъвто и да е проблем, който касае групата (класа):

- Ученикът или учениците се обръщат към Съвета на класа. Съветът се заема с проблема, когато той засяга целия клас и информира класния ръководител.
- Класният ръководител обсъжда проблема със Съвета или с целия клас и на базата на конкретни решения в тясно сътруд-

ничество със Съвета разрешава проблема.

- Ако естеството на проблема изисква намесата на Дирекцията, класният ръководител се обръща към отговорния за класа заместник-директор, който поема проблема, спазвайки определената процедура.
- Заместник-директорът, ако счете за целесъобразно, или ако това се поиска от замесените в проблема, докладва случая на Директора на училището.
- Чувствителни или доверителни проблеми следва да се проучват доверително, като се занимава и консултативната комисия за професионално поведение, като винаги се зачита личността и се опазва достойнството на ученика или на учениците, които имат деликатен или доверителен проблем.

Настойници на учениците

Естествени настойници на ученика са бащата и майката. Никой друг не може да бъде настойник, ако родителите на ученика са в града или населеното място, където се намира училището.

Настойниците:

- Пристигат заедно с учениците в училището за да ги запишат и със своя подпис поемат всички задължения към училището, произтичащи от качеството им на настойници.
- По време на обучението на учениците, които се намират под тяхно попечителство, наблюдават учениците с възможния най-голям интерес, наблюдават и контролират редовното им участие в училищния процес и старанието, поведението и морала им. Ако забележат нещо, те го съобщават на Директора, за да има сътрудничество на дома с училището с цел да се подобри учебния процес на ученика.
- Следят за спазване на училищните правилници и разпоредби от страна на учениците.
- Длъжни са да участват по покана на училището в разглеждането в учителския съвет на нарушения на ученика, на когото са настойници, като дават необходимата информация, ако такава

им се поиска.

- Грижат се за своевременното изпълнение на финансовите и други задължения на учениците към училището, съгласно правилниците и съответните решения на компетентния съвет.

- Уведомяват незабавно и писмено директора за причините за евентуално отсъствие на учениците, чиито настояници са.

Държавни институти за допълнително образование

В Кипър функционира общо 40 държавни институти за допълнително образование – 22 в селските центрове и отдалечените райони и 18 в градовете.

Те предлагат широк кръг предмети за ученици и възрастни: английски, френски, италиански, немски и руски език, гръцки език за чужденци, турски език, счетоводство, компютърна грамотност, подготвителни уроци за приемни изпити за университетите в Гърция и за Кипърския университет, допълнителни уроци за гимназиите и лицейите.

Преподава се също турски език за кипърско-турски ученици и гръцки език за политически бежанци. Държавните институти за допълнително образование продължават да предлагат допълнителни уроци на деца на затворници.

Изпити

Учениците, които се учат в държавните институти за допълнително образование се явяват на общи изпити, за да получат удостоверения за успеваемост. Удостоверението за четвърто и пето ниво на английски език и за четвърто ниво за френски и немски език се признават от ЕДИ и ЕЕИ като свидетелства за “добро владение” на английски, френски и немски език. Удостоверението след шесто и седмо ниво на английски, френски и немски език се признава като свидетелство за “много добро владение” на тези езици.

Извършва се също така подготовка на учениците за следните чуждестранни изпити по чужди езици, счетоводство и информатика:

- GCE O' и A' Level
- F.C.E. – Cambridge
- DELF за френски език
- L.C.C.I. за счетоводство
- E.C.D.L. за информатика

Записване

Записванията в държавните институти за допълнително образование се извършва през месец **май** и продължават през **първата десетдневка на септември**. По правило броят на учениците в група е 10-15, но може в особени случаи да се даде възможност да функционират и групи с по-малко ученици.

Държавните институти за допълнително образование работят в понеделник, вторник, четвъртък и петък от 15:00 до 18:00 ч. Групи за възрастни има към някои държавни институти за допълнително образование във вечерните часове от 18:30 до 20:00 ч. При особени случаи се предлагат уроци и следобед в сряда или сутрин в събота.

Всяка група работи два пъти седмично по 90 минути всеки път.

СЛУЖБА ЗА ПСИХОЛОГИЯ В ОБРАЗОВАНИЕТО

История

Службата за психология в образованието е независима служба в Министерството на образованието и културата и се подчинява пряко на Главния директор. Работата на психолозите в образованието е насочена към всички нива на образованието, т.е. предучилищно, начално, средно и средно техническо и професионално образование.

Мисия и цели

Мисията на Службата за психология в образованието е издигане равнището на психичното здраве на всички ученици и улесняване на обучението и всестранното развитие на всяко лице, което участва в образователната система. Целта на Службата за психология в образованието е да пренесе принципите на психологията в областта на образованието. По този начин възнамерява да спомогне значително за качествено демократизиране на институцията на училището за приемане и зачитане на различността и за училищните успехи на всички деца.

Ролята на психолозите в образованието

Училищните психолози работят в системата на училището и приемат преподавателите като основни свои сътрудници. Психолозите в училище наблюдават случаите на деца, които се насочват към Службата за психология в образованието и покриват широк кръг от проблеми. Те преценяват и предоставят консултации и подкрепа на деца, които се сблъскват с:

- Затруднения в учебния процес
- Специфични потребности
- Емоционални трудности и проблеми с поведението

В рамките на отделните лични случаи психолозите предоставят услуги с консултиране на родителите, на учениците и на преподавателите. Успоредно с това те си сътрудничат с други специалисти и отговорни фактори за случаите, които наблюдават.

Сектори на дейност

Работата на училищните психолози покрива два основни сектора: сектор на лични случаи и сектор на програми, изследвания и проучвания. Секторът на личните случаи е този, на който по традиция училищните психолози отделят голяма част от времето си.

Към службата могат да се обръщат **родители/настойници, педагози и Околийската комисия за специално поведение и обучение** с искане да се даде преценка, диагноза, консултация, съвет и подкрепа за разрешаване на по-широк кръг от трудности, с които могат да се сблъскат учениците в училище.

Всеки родител може да се обърне към службата и попълвайки съответната молба да поиска намесата на училищния психолог. Успоредно с това всеки родител може да поиска от училището да се внесе случаят на детето му в службата при спазване на определена процедура, която училищата знаят. Счита се за важно случаите да се внасят в службата от училището, тъй като заангажирането на училището в много случаи е необходимо и училищният психолог предоставя своята услуга посредством образователната система.

Случаите, които се отнасят до ученици със специфични потребности се внасят в службата от местните Околийски комисии за специално поведение и образование. **За да се намеси училищният психолог е необходимо предварително одобрение от страна на родителя или настойника.**

Сектор програми, проучвания и изследвания

В рамките на стратегията за превенция училищните психолози отделят голяма част от времето за развитие на програми за превенция и намеса в училищните дела с цел:

- Упражняване на насилие и младежки нарушения в училище
- Изоставане в училище и функционална неграмотност
- Употреба на законни и незаконни вещества на зависимост
- Ранно проучване и предотвратяване на обучителни трудности
- Интеграция на децата със специфични потребности и дейното им участие във

всички училищни дейности

- Емоционално и социално поведение на децата
- Качествено демократизиране на образованието и противодействие на всякакъв вид расистки становища на база пол, произход или различност на всяко лице в системата на училището.
- Зачистване на неравенството за третиране и възприемане на принципа за положително отношение към различията чрез зоните за предимство при обучението.

Успоредно с това училищните психолози развиват многостранна дейност по въпросите на допълнителното образование, заинтересованост и подготвеност. Те играят значителна роля в допълнителната подготовка на педагозите по въпросите на психологията в образованието, в заинтересоваността на широката общественост (интегриране на деца с инвалидизация, с обучителни трудности, с емоционални смущения) от допълнителното образование и за информиране на организиранияте родители като пренасят принципите на психологията в училището и в обществото.

Организация на службата

Към Службата за психология в образованието сега работят три околийски (областни) бюра – в Никозия, гр. Лимасол и гр. Ларнака. Успоредно с това, с цел да се покрият нуждите на образователната система и за качествено обслужване на обществото работят и местни бюра в районите на гр. Пафос и на гр. Фамагуста.

За контакти

Адрес

Служба психология в образованието
На ъгъла на “Кимонос” и “Тукидиду”
Акрополи, 1434 Никозия

Телефони и факс:

Околийско бюро в Никозия

Тел.: 22800806, факс: 22800863

Околийско бюро в Ларнака / Фамагуста

Тел.: 24821363

факс: 24813274

Околийско бюро в Лимасол / Пафос

Тел.: 25822850

факс: 25305503

СЛУЖБА КОНСУЛТАЦИИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ВЪЗПИТАНИЕ

Службата за консултации за професионално възпитание (ИСЕА) административно е подчинена на Дирекцията за средно образование при Министерството на образованието и културата. Основната задача на службата е личното, социално, образователно и професионално развитие на учениците и на други лица.

Службата има консултативни бюра във всички училища на държавното средно общо и техническо образование, както и централни бюра на ръководно ниво в Министерството на образованието и културата.

При зачитане на основния принцип за особеностите на всяко лице, възможностите му и свобода на желанията му, службата се стреми да помогне на учениците и другите младежи:

- а) Развивайки се да се опознаят и да се приемат такива, каквито са и да си изградят здрави позиции за живота.
- б) Да създадат положителна картина за себе си и да придобият подходящите навици за ефективно справяне с личните, семейните или социалните проблеми в живота.
- в) Да се интегрират в училищната среда с цел образователен и социален напредък и развитие.
- г) Да развият необходимите способности, които ще им позволят да вземат най-правилните решения, независимо дали касаят образователните / професионалните или личните проблеми.
- д) Да отчитат личните си възможности, интереси, способности и наклонности, да опознаят природата и изискванията на различните професии, както и съвременните социално-икономически и културни развития, както и отражението им на вътрешния и международен пазар на труда, за да се насочат към правилен образователен избор.

Ролята на службата в училищата

Ролята на ИСЕА в гимназиите

Сега във всяка гимназия ИСЕА има бюро, където преподавателят от службата приема ученици, родители и лица от другите служби за лична, образователна и/или професионална ориентация. Съгласно настоящите дадености за работата на ИСЕА, нейните преподаватели служат в едно или повече училища.

Съветникът (представителят на ИСЕА) в гимназията предоставя значителна помощ на учениците за преодоляване на личните, семейните и образователните проблеми, с които се сблъскват. Допълнително той преподава предмет **Професионално и социално поведение** през първия срок. Цел на професионалното поведение е придобиването на необходимите способности за вземане на подходящото за всяко лице образователно и професионално решение.

Целта на **Социалното поведение** е да въоръжи учениците с подходящите средства за справяне с трудностите и проблемите в живота и да им помогне да развият механизъм за съпротива срещу използването на вещества, създаващи зависимост, както и срещу всички други опасности на съвременното общество.

Службата (ИСЕА) в единните лицей и техническите школи

Мисията на съветниците от службата в Единния лицей и техническите школи е същата, както в гимназиите. Във всеки Единен лицей и техническа школа се предоставя специализирана помощ от съветника по въпросите на образователния и професионален избор на учениците, както и информирането им за приемане в полувисшите и висшите учебни заведения на Кипър, Гърция и в чужбина, за естеството на разните професии, за местния, европейския и международния пазар на труда и т.н.

Допълнително съветникът предоставя на учениците в първи клас на Единния лицей, както и на учениците от другите класове, за които се прецени, че това е необходимо, "тест" за образователни / професионални консултации "Career Gate Test k.17". Този тест е в електронна форма за образователни и професионални съвети

на гръцки език, който проучва личността, наклонностите, предпочитанията и интересите на всяко лице и на тази основа определя професиите и науките, които са подходящи за него. Отбелязва се, че този тест се финансира от Министерството на образованието и културата и Европейския социален фонд и представлява още едно средство в ръцете на преподавателя-съветник от службата за справяне с трудната му задача.

Повече информация за ИСЕА заинтересованите могат да намерят в Хартата за правата на гражданина – Служба за консултации и професионално поведение, както и на страницата на ИСЕА (www.moec.gov.cy/ysea/index.html).

Връзки с Министерството на образованието и културата

Насърчават се всички граждани, когато контактуват с Министерството на образованието и културата да спазват процедурата и йерархията, ако няма сериозни причини. Също така писмата, които се изпращат до Директора за средното образование се препоръчва да се изпращат посредством директорите, инспекторите и другите фактори в образованието, които дават писмено и своите забележки и коментари.

Гражданите могат да се свързват с околийските (областните) функционери за да им дадат необходимата информация по въпросите и проблемите, стоящи пред тях.

- Околийски функционер за Никозия: Министерство на образованието и културата, 1434 Никозия, тел. 22800633, факс 22428268.
- Околийски функционер за Лимасол: тел. 2280632, факс 22428268
- Околийски функционер за Ларнака/Фамагуста: тел. 2280634, факс 22428268
- Околийски функционер за Пафос: тел. 2280635, факс 22428268

В случаите, когато гражданите имат нужда да се свържат с Директора за средно образование, могат да използват следния адрес:

-
- Директор средно образование, Министерство на образование-то и културата, 1434 Никозия, тел. 22800630 – 22800631, факс 22428268.

Ако гражданите се нуждаят от контакт с Главния инспектор за средното образование, могат да използват следния адрес:

- Главен инспектор за средното образование, Министерство на образованието и културата, 1434 Никозия, тел. 22800934 –22800936, факс 22800862.

Заинтересованите могат да намерят адресите, телефоните и факсовете на всички училища (държавни и частни) в страницата на Министерството на образованието и културата на електронния адрес www.moec.gov.cy.

ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В КИПЪР

Правителствената политика има за цел да създаде подходящи условия за предоставяне на образование трета степен в академичните и професионалните сектори на науката на колкото е възможно по-голям брой лица, а също и за превръщането на Кипър в международен и регионален център за висше образование и изследвания.

На настоящия етап в Кипър функционират държавни и частни учебни заведения за висше образование на университетско и не университетско равнище.

Държавни университети

Кипърски университет (www.ucy.ac.cy)

Кипърският университет е основан за да задоволи нарастващите образователни нужди на кипърския народ и да изпълни обществените, икономическите и други цели на Републиката. Научните изследвания се насърчават и кредитират във всички висши училища за да се подпомогне академичното развитие и да се посрещнат местните и международните нужди и изисквания.

Законът за създаването на Кипърския университет е гласуван от Парламента на представителите през 1989 г. Кипърският университет приема първите си студенти през 1992 г. Днес той предлага научни програми в три цикъла: “диплома” (първи цикъл), “магистър” (втори цикъл) и “доктор” (трети цикъл).

Открит университет на Кипър (www.ouc.ac.cy)

Откритият университет на Кипър е основан със закон, гласуван от Парламента през 2002 г. и приема първите си студенти през 2006 г. с две следдипломни програми за задочно обучение: “Науки в образованието” и “Управление на медицински служби”. Днес се предлага допълнително и преддипломна програма “Обучение по гръцка цивилизация” и следдипломна програма “Специализация в информационните системи”.

Технологичен университет на Кипър (www.cut.ac.cy)

Технологичният университет на Кипър е основан въз основа на закон, гласуван от Парламента през 2003 г. и приема първите си студенти през септември 2007 г. Технологичният университет на Кипър е университет от традиционен тип, който предлага научни програми, насочени главно към приложните науки.

Частни университети

Парламентът гласува закон 109 (I)/2005, който урежда основаването и функционирането на частни университети в Кипър. Законът е влязъл в сила на 29 юли 2005 г. Първите частни университети започнаха да работят в Кипър след съответното решение на министърския съвет от 12 септември 2007 г. те са следните:

1. Frederick University (www.frederick.ac.cy)
2. European University Cyprus (www.euc.ac.cy)
3. The University of Nicosia (www.unic.ac.cy)

Държавни школи за образование трета степен

Образование трета степен в Кипър се предлага и от няколко държавни школи за образование трета степен, като никоя от тях няма статут на университет. Днес функционират следните държавни школи за образование трета степен:

- **Горски колеж на Кипър** – Министерство на земеделието, природните източници и околната среда (тел. +357-25 813606, www.moa.gov.cy/fc)
- **Полувисш хотелиерски институт** – Министерство на труда и социалното осигуряване (тел. +357-22 404800, hnic@cytanet.com.cy)
- **Средиземноморски институт за управление** – Министерство на труда и социалното осигуряване (тел. +357-22 806000, www.kepa.gov.cy)
- **Полицейска Академия** – Министерство на правосъдието и обществения ред (тел. +357-22 808030, www.police.gov.cy)

Частни школи за образование трета степен

На настоящия етап в Кипър функционират 25 частни школи за образование трета степен (ИСТЕ), някои от които имат и клонове в други градове на Кипър, освен в Никозия. Частните школи нямат статут на университети, но предлагат както академични, така и професионални сектори на обучение на преддипломно и следдипломно ниво.

Компетентният орган за осигуряване на качество и за оценка и сертификация на програмите, които се предлагат в частните школи, е Съветът за образователна оценка и сертификация, който е член на ENQA (the European Association for Quality Assurance in Higher Education). На настоящия етап много програми на частните школи са получили образователна оценка и сертификация от Съвета. Тези програми са в следните категории:

- Академични и професионални програми за обучение, които водят до получаване на следните документи: удостоверение

(1 година), диплома (2 години) и висша диплома (3 години). За достъп до програмите е необходимо свидетелство за завършено средно образование или приравнен документ.

- Програмите от първи цикъл с продължителност 4 академични години, след които се придобива диплома за бакалавър. За достъп до програмите е необходимо свидетелство за завършено средно образование или равностоен документ.
- Програмите от втори цикъл, чиято продължителност е 2 академични години пълно обучение, след които се придобива титла магистър. Необходимо е за достъп до тези програми кандидатът да има диплома за бакалавър или друг равностоен документ.

Признаване на академични качества (www.kysats.ac.cy)

Съгласно Лисабонския договор от 1997 г. всички държави – членки на Европейската общност изграждат Национални съвети със задача признаване на дипломите за образование, които се раздават от заведенията за полувисше и висше образование. Република Кипър, като страна – член на Европейския съюз и присъединила се към Лисабонския договор, е изградила Кипърски съвет за признаване на дипломите за образование.

Съгласно съответното законодателство, което урежда функционирането на Съвета, той разглежда дипломите за образование:

- а) които се издават от утвърдени институти или
- б) които касаят оценени и сертифицирани сектори на обучение

“Титла за образование” съгласно съответния закон е всяко свидетелство, диплома или удостоверение, което се издава от учебните заведения за полувисше или висше образование, с което се доказва, че притежателят е завършил успешно програмата за обучение за полувисше или висше образование.

Процедура за достъп до полувисшите и висшите учебни заведения в Кипър

Държавни полувисши и висши учебни заведения в Кипър

Достъп до Кипърския университет, Технологичния университет на Кипър и Полувисшия хотелиерски институт на Кипър става:

- а) въз основа на оценката за достъп, която получава всеки кандидат, участвал в общокипърските изпити, като попълването на местата започва от най-високия успех. Кандидатите си осигуряват място с декларация за предпочитанията, като техните предпочитания се изпълняват по реда на най-високия успех на кандидатите. Право на участие в общокипърските изпити имат:

- Кипърски граждани, или тези, на които един от родителите е кипърец и които са ученици в последния клас или са завършили цикълът на лицете в държавните училища за средно образование или Английското училище в Кипър, което функционира въз основа на закон за Английското училище (управление и контрол) и съответните поправки в него, или частните училища, които са основани и функционират съгласно законите за частните училища и школи и техните изменения.
- Кипърски граждани – ученици в последния клас или завършили училище от втора степен образование (средно), лицей, което функционира законно в чужда страна, при условие, че представят удостоверение от компетентна-

та служба в образованието или дипломатическа служба на тази страна, с което да се удостоверява, че конкретната диплома за средно образование, което притежава или предстои да придобие кандидатът, му дава право да бъде приет в съответните полувисши и висши учебни заведения на тази страна.

- Граждани на общността или на трети страни, които се обучават в последния клас или са завършили училище, както бе описано по-горе.

б) въз основа на оценката от изпити GCE's или други признати изпити (само за Кипърския университет и Технологичния университет на Кипър).

в) със специални критерии, които се определят от Кипърския университет и Технологичния университет на Кипър.

Достъпът до Открития университет на Кипър става с точки по определени критерии, които позволяват класирането на кандидатите.

Частни полувисши и висши учебни институти

Достъпът до частните полувисши или висши учебни заведения в Кипър се извършва на базата на оценките в дипломите (за средно образование), а също така може да се поиска удостоверение за владееене на английски език.

Данни за връзка

Дирекция полувисше и висше образование:

Страница: www.highereducation.ac.cy
www.moec.gov.cy

Електронна поща: daae@moec.gov.cy

Телефони: 22 800616 / 617, факс: 22 427560

Служба изпити:

Страница: www.moec.gov.cy

Електронна поща: yp_exetaseon@moec.gov.cy

Телефони: 22800626 / 763, факс: 22 427562

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И КУЛТУРАТА
ПЕДАГОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ НА КИПЪР